

הצעות חוק חדשות

הצעת חוק רשות מעבר צודק, התשפ"ב-2022

- מטרה
1. מטרת חוק זה להבטיח מעבר צודק לכלכלה דלת פחמן במסגרת המאבק במשבר האקלים והשמירה על הסביבה, תוך הבטחת זכויות עובדים ואת ביטחונן ורווחתן של קהילות שעשויים להיפגע מהתהליך.
- עקרונות מנחים
2. מעבר צודק הוא תהליך מעבר לכלכלה דלת פחמן המבוסס על עקרונות אלה:
- (1) צמצום ההשלכות הלא שוויוניות והרגרסיביות של המעבר לכלכלת דלת פחמן וחלוקת נטל התהליך באופן דיפרנציאלי שהולם את רמת ההכנסה וחוסן הקהילה;
- (2) מיתון הפגיעה בעובדים ובמעסיקים מהתעשיות הכתומות, כמו גם בעובדים משניים התומכים בקיום תעשיות אלו;
- (3) שימת דגש מיוחד על מיתון הפגיעה בקבוצות מוחלשות, לרבות תושבי הפריפריה הגיאוגרפית והחברתית בישראל, נשים, בני מיעוטים ובעלי מוגבלות;
- (4) פיתוח תעסוקה ירוקה תוך דגש על ניתוב המעסיקים ועובדים מהתעשיות הכתומות אל תעשיות ירוקות.
- הגדרות
3. בחוק זה -
- "בני מיעוטים" - האוכלוסיות המנויות בסעיף 15א לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959, למעט התיבות "בני שני המינים" ו"אנשים עם מוגבלות".
- "בעלי מוגבלות" - כמשמעותם בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998.
- "הועדה למעבר צודק" - כפי שהוקמה לפי חוק מעבר ועדת מעבר צודק, התשפ"ב-2022.
- "עובדים משניים" - עובדים שאינם מועסקים ע"י מקום העבודה המדובר באופן ישיר, אולם הוכרזו על ידי ועדת העבודה והרווחה כמי שסיפקו שירותים או מוצרים לאותו המקום ושעלולים להיפגע מצמצום פעילותו, בשכרם או בכל היבט אחר שתמצא הועדה לנכון לקבוע שיחשב לפגיעה.

"פריפריה גיאוגרפית וחברתית" - ישוב שהוא "ישוב באזור פיתוח" כמשמעותו בסעיף 12(ב) לתקנות פיצויי פיטורים (חישוב הפיצויים והתפטרות שרואים אותה כפיטורים), תשכ"ד-1964.

"הקרן" – הקרן לסיוע מדינתי למעבר צודק שהוקמה על פי חוק קרן סיוע מדינתי למעבר צודק, התשפ"ב-2022.

"הרשות" – הרשות למעבר צודק כפי שהוקמה לפי סעיף 4 לחוק זה.

"תעשיות ירוקות" או "תעסוקה ירוקה" - כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה.

"תעשיות כתומות" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

4. הקמת הרשות מוקמת בזאת הרשות למעבר צודק.

5. יושב ראש הרשות (א) יושב ראש הרשות יהיה עובד המדינה.

(ב) יושב ראש הרשות ישמש גם מנהל הרשות, ויהיה ממונה על ביצוע תפקידי הרשות לפי חוק זה.

6. תפקידי הרשות לשם הגשמת מטרות חוק זה, הרשות תייעץ למשרדי הממשלה השונים בענייני מדיניות המעבר לכלכלה דלת פחמן ותפעל לקידום מעבר צודק, ובכלל זה – (א) תניח הצעה לאישור הממשלה בהקדם ולא יאוחר משנה מתאריך הקמתה, ליצירת מנגנון פיצויים כספי הוגן עבור מפורטים ממקום עבודה המוגדר כתעשייה כתומה ועבור עובדים משניים התומכים בקיומו. זאת, לאחר היועצות בועדה למעבר צודק ומשרדי האוצר, הכלכלה והרווחה וביטחון חברתי;

(ב) תפעל להבטיח את זכויות הותק עבור העובדים בסעיף 6(א) לעיל במקום העבודה שאליו יגיעו לאחר פיטוריהם בשיתוף משרד הרווחה וביטחון חברתי והועדה למעבר צודק;

(ג) תקדם את יצירתם של מנגנוני הכשרה תעסוקתיים לעבודות ירוקות עבור עובדים שבסעיף 6(א) בשיתוף זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה;

(ד) תקדם את יצירתם של תעשיות ירוקות, בפרט תוך עידוד הסבה ושילוב מעסיקים מהתעשיות הכתומות בתעשיות מסוג זה;

(ה) תפעל להבטיח את הסדרתם של מנגנוני תמיכה וליווי חברתיים ומקצועיים לעובדים המצוינים בסעיף 6(א) לעיל, כמו גם למשפחותיהם ולקהילות שאליהם הם משתייכים, בשיתוף משרד הרווחה וביטחון חברתי.

7. הרשות תבצע את תפקידיה שבסעיף 6 בהתחשב בעקרונות המנחים שבסעיף 2 לחוק זה לצורך הבטחת מעבר צודק.

8. תקציב הרשות ייקבע בחוק תקציב שנתי, בסעיף תקציב נפרד; יושב ראש הרשות יהיה הממונה על סעיף תקציב זה בכל הנוגע לתקציב הרשות, לעניין חוק יסודות התקציב. לעניין זה – "חוק תקציב שנתי" ו"ממונה על סעיף תקציב" – כהגדרתם בחוק יסודות התקציב; "סעיף תקציב" – כהגדרתו בחוק התקציב השנתי.

9. עובדי הרשות יהיו עובדי המדינה ויחולו עליהם הוראות חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959.

(ב) עובדי הרשות יפעלו לפי הוראות מנהל הרשות ובפיקוחו.

10. (א) מנהל הרשות ידווח אחת לשנה לוועדות העבודה והרווחה, ועדת הכלכלה, וועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, בעניין ביצוע תפקידיה לפי סעיף 6 לחוק זה.

(ב) במסגרת הדיווח שבסעיף קטן א, ימסור מנהל הרשות בעניין שיעור עובדי התעשיות הכתומות והעובדים המשניים אשר ביצעו הסבה לתעשיות ירוקות נכון לאותה השנה.

11. שר העבודה והרווחה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת שר האוצר והשר להגנת הסביבה, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

חרף הקונצנזוס המדעי לפיו ישנו צורך סביבתי דחוף במעבר לכלכלה דלת פחמן, וההסכמה הגורפת בקרב המוסדות הבינלאומיים המובילים, בהם האו"ם, ה-OECD, האיחוד האירופי וקרן המטבע העולמי, כי יש במעבר כזה כדי לתרום לצמיחה כלכלית בטווח הבינוני והארוך, הרי שבטווח הקצר לתהליך מעבר זה פוטנציאל פגיעה משמעותי באוכלוסיות שונות.

בפרט, עובדי תעשיות מזהמות (שבחוק זה הוגדרו כ"תעשיות כתומות") והעובדים המשניים התומכים בתעשיות אלו, נוטים להשתייך לאוכלוסיות מוחלשות מבחינה סוציו-אקונומית ולכן צפויים, בטווח הקצר, להיפגע מהמעבר לכלכלה דלת פחמן, נוכח הפגיעה בפרנסתם.

מטרת הצעת חוק זו היא יצירת רשות מעבר צודק שתהא אמונה על יצירת ופיתוח מנגנונים

שונים אשר יבטיחו את צמצום ומיתון הפגיעה בעובדים אלו, במשפחותיהם ובקהילות שאליהם הם משתייכים. זאת, תוך שימת דגש על עקרונות של צדק חלוקתי ואיתור האוכלוסיות המוחלשות מקרב אותם עובדים אשר עתידים להיפגע והבטחת מתן מענה דווקא להן.

הרשות תעבוד בשיתוף פעולה עם משרדי הממשלה הרלוונטיים השונים כדי להבטיח את המעבר הצודק לכלכלה דלת פחמן, על מנת לתרום להתממשותו בצורה ההוגנת ביותר כחלק ממדיניות "לא משאירים אף אחד מאחור" (Leave No One Behind).

על הרשות יוטל לפעול ליצירת מנגנון פיצויים כספי הוגן עבור מפוטרים מתעשיות כתומות והעובדים המשניים התומכים בקיומו; לפעול להבטחת זכויות הותק עבור עובדים אלו במקומות העבודה החדשים בהם יעבדו; לקדם מנגנוני הכשרה תעסוקתיים לעבודות ירוקות ויצירת מקומות עבודה מסוג זה; וכן תפעל להבטיח את מנגנוני התמיכה והליווי החברתיים והמקצועיים לעובדים שעשויים להיפגע כאמור.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק קרן סיוע מדינתי למעבר צודק, התשפ"ב-2022

- הגדרות
1. בחוק זה -
- "עובדים משניים" – עובדים שאינם מועסקים ע"י מקום העבודה המדובר באופן ישיר, אולם הוכרזו על ידי ועדת העבודה והרווחה כמי שסיפקו שירותים או מוצרים לאותו המקום ושעלולים להיפגע מצמצום פעילותו, בשכרם או בכל היבט אחר שתמצא הועדה לנכון לקבוע שיחשב לפגיעה.
- "הקרן" – הקרן לסיוע מדינתי למעבר צודק שהוקמה על פי חוק קרן סיוע מדינתי למעבר צודק, התשפ"ב-2022.
- "הרשות" – הרשות למעבר צודק כפי שהוקמה לפי חוק רשות מעבר צודק, התשפ"ב-2022.
- "תעשיות ירוקות" או "תעסוקה ירוקה" - כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה.
- "תעשיות כתומות" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
- הקמת הקרן וועדת 4. (א) שר האוצר יקים קרן לסיוע מדינתי למעבר צודק שעניינה תמיכה ועידוד הקמת מקומות עבודה ירוקים ומיתון הפגיעה בעובדי התעשיות הכתומות והעובדים המשניים בהן ועידוד המעבר אל תעשיות ירוקות.
- (ב) שר האוצר יקים את ועדת הקרן ויקבע בתקנות את סדרי עבודתה והרכבה, כך שיהיו בה, בין השאר, לפחות נציג אחד לפחות מכל אחד מהמשרדים להלן: משרד האוצר, המשרד להגנת הסביבה ומשרד הרווחה וביטחון חברתי.
- הלוואות עסקיות 5. (א) ועדת הקרן תחליט על הענקת הלוואה, לפי הוראות סעיף זה לאדם או תאגיד העומדים בתנאים הבאים:
- (1) האדם או התאגיד הוכיחו את כוונתם להקים עסק שנחשב לתעשייה ירוקה לפי חוק זה;

- (2) האדם הוא התאגיד התחייבו להעסיק באותו העסק לפחות X עובדים ;
- (3) האדם הוא התאגיד התחייבו להעסיק באותו העסק שיעור של X מעובדי העסק, שעבודתם הקודמת הייתה בתעשייה כתומה כמשמעותה בחוק זה ;
- (4) בקביעת הזכאות להלוואה תשקול ועדת הקרן גם את השיקולים הבאים :
מיקומו הגיאוגרפי של העסק שעתיד לקום, ריחוקו ממרכז הארץ וקרבתו למקומות עבודה מהתעשיות הכתומות ; שיעור האבטלה באזור בו מצוי העסק שעתיד לקום ; ומידת התרומה החברתית, הכלכלית והסביבתית של העסק שעתיד לקום.
- (ב) החלטת הנהלת הקרן בדבר זכאותו של אדם או תאגיד כאמור בסעיף קטן (א) תינתן בתוך X חודשים ; מצאה ועדת הקרן כי אלו זכאים להלוואה, ההלוואה תינתן בתוך X חודשים ממועד החלטתה.
- (ג) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יתקין תקנות הקובעות את תנאי ההלוואה והסדרי החזר ההלוואות לעסקים על פי סעיף זה.
6. תקציב הקרן ייקבע בחוק התקציב השנתי, בתכנית נפרדת במסגרת תקציב משרד האוצר, בסכום שלא ייפחת מסכום שקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת ; לעניין זה "חוק תקציב שנתי" ו"תכנית" כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.
7. כספי הקרן מיועדים כולם לתהליכי מעבר צודק לכלכלה דלת פחמן כמשמעותם בסעיף 2 בחוק רשות מעבר צודק, התשפ"ב-2022 ולא יעשה בהם שימוש אלא למטרה זו ועל פי כל דין.

ד ב ר י ה ס ב ר

במסגרת תהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן, אשר הכרחי לשמירה על כדור הארץ כפלנטה מאפשרת חיים ולמניעת הנזקים ארוכי הטווח בבריאותם של בני האדם ובע"ח, עשויים להיפגע בטווח הקצר מעסיקים ועובדים שפרנסתם תלויה בתעשיות מזהמות ("תעשיות כתומות"). מטרת הצעת החוק להקים קרן ייעודית לסיוע מדינתי במעבר צודק, בדומה לנעשה באיחוד האירופי ובמקומות נוספים בעולם, שעניינה סיוע ותמיכה כלכליים בטווח הקצר והבינוני למי שייפגעו מהתהליך כאמור לעיל.

בפרט, הצעת החוק מתמרצת אנשי עסקים להקים מקומות עבודה ירוקים, לצד תמרוץ עובדים לשעבר מהתעשיות הכתומות לפנות להכשרות תעסוקתיות ולהסבה מקצועית למקומות עבודה ירוקים.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק שמירת ותק לעובדי תעשיות כתומות, התשפ"ב-2022

- הגדרות 1. בחוק זה -
- "הקרן" – הקרן לסיוע מדינתי למעבר צודק שהוקמה על פי חוק קרן סיוע מדינתי למעבר צודק, התשפ"ב-2022.
- "הסכם קיבוצי" – הסכם קיבוצי מיוחד או הסכם קיבוצי כללי כהגדרתם בסעיף 2 בחוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז-1957.
- "עובד זכאי" – עובד שעבודתו האחרונה הייתה בתעשייה כתומה, וגם:
- "תעשיות כתומות" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
- (א) עבד במקום עבודה זה X חודשים;
- (ב) באותו מקום עבודה חל עליו הסכם קיבוצי מכל סוג, שהעניק לו תוספת ותק לשכרו;
- (ג) היה בעל X שנות ותק על פי אותו הסכם קיבוצי.
- שמירת ותק 4. אילו במקום עבודתו החדש של עובד זכאי, אשר התחיל לעבוד בו לא יאוחר מ-X חודשים לאחר שפוטר ממקום עבודתו האחרון, חל הסכם קיבוצי המקנה תוספת ותק לשכרו, X אחוזים מהותק במקום העבודה הקודם בתעשייה כתומה ייחשב לעניין זה גם במקום העבודה החדש.
- קצבה על בסיס ותק 5. אילו במקום עבודתו החדש של עובד זכאי, אשר התחיל לעבוד בו לא יאוחר מ-X חודשים לאחר שפוטר ממקום עבודתו האחרון, לא חל הסכם קיבוצי המקנה תוספת ותק לשכרו, הוא יהא זכאי לקצבה חודשית מטעם הקרן בגובה X אחוזים מתוספת הותק שזכה לה במקום עבודתו האחרון עד לפרישתו.

דבריו הסבר

עניינה של הצעת החוק למתן את הפגיעה בעובדי התעשיות המזהמות ("התעשיות הכתומות") ועובדים נוספים שפרנסתם נפגעה כתוצאה מתהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן. פעמים רבות, עובדים אלו, המגיעים משכבות מוחלשות בחברה, צברו ותק וזכויות נוספות במקום העבודה שבו

עבדו לאורך זמן ואלו עשויות להיפגע עם הפסקת פעילותם של מקומות עבודה אלו. הצעת החוק מאפשרת "נדידת" הותק שצברו העובדים הזכאים לכך למקום העבודה החדש אליו הגיעו, אילו מתקיים בו הסכם קיבוצי רלוונטי; ואילו לא מתקיים כזה, יזכו לקצבה חודשית מטעם הקרן לסיוע מדינתי למעבר צודק, כפי שהוקמה על פי חוק הקרן לסיוע מדינתי למעבר צודק, התשפ"ב-2022.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק ועדת מעבר צודק, התשפ"ב-2022

- הגדרות 1. בחוק זה -
- "ארגון למען הסביבה" - תאגיד רשום שמטרתו ועיסוקו הגנה על הסביבה ובפרט צמצום השפעות משבר האקלים ;
- "ארגון למען עובדים" - תאגיד רשום שמטרתו ועיסוקו הגנה על זכויות עובדים ושהוכיח ש-X איגודי עובדים כמשמעותם בחוק X שפועלים בתעשייה כתומה בחרו בו כמייצגם ;
- "הרשות" - הרשות למעבר צודק כפי שהוקמה לפי חוק רשות מעבר צודק, התשפ"ב-2022.
- הועדה - ועדת מעבר צודק המוקמת לפי סעיף 4 לחוק זה.
- "עובדים משניים" - עובדים שאינם מועסקים ע"י מקום העבודה המדובר באופן ישיר, אולם הוכרזו על ידי ועדת העבודה והרווחה כמי שסיפקו שירותים או מוצרים לאותו המקום ושעלולים להיפגע מצמצום פעילותו, בשכרם או בכל היבט אחר שתמצא הועדה לנכון לקבוע שיחשב לפגיעה.
- "תעשיות כתומות" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה ; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
4. מוקמת בזאת ועדת מעבר צודק.
5. (א) הועדה תייעץ לרשות בעניין צעדים אפשריים למיתון וצמצום הפגיעה בעובדים ובעובדים המשניים בהם, כמו גם במעסיקים, במסגרת תהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן ; במסגרת זאת, הועדה תקיים לפחות שמונה פגישות בשנה, בהן :
- (1) יוצגו נתונים בדבר מקומות עבודה השייכים לתעשיות הכתומות שנסגרו בשנה האחרונה או שעתידיים להיסגר בטווח השנתיים הקרובות ;
- (ב) יופיעו בפניה עובדים, עובדים משניים, מעסיקים ונציגי קהילות מקומיות, אשר עשויים להיפגע מתהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן ;

(ג) הועדה תסייר במקומות עבודה מהתעשיות הכתומות ובקהילות אשר עשויים להיפגע מתהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן ;

(ד) הועדה תגבש המלצות שיועברו לרשות, אחת לשישה חודשים, בדבר צעדי מדיניות שיסייעו במיתון הפגיעה בעובדי התעשיות הכתומות ובעובדים המשניים בהן, בקהילות המקומיות בהן הם חיים, כמו גם במעסיקים ;

(ה) במסגרת המלצותיה כאמור בסעיף קטן (ד) הועדה לא תמליץ על צעדים שיש בהם כדי למנוע את המעבר לכלכלה דלת פחמן.

(א) בועדה יהיו 7 חברים, אזורי ישראל ותושביה.

6. הרכב הועדה

(ב) אלה חברי הועדה :

(1) יושב ראש הועדה שימנה השר לרווחה וביטחון חברתי לאחר התייעצות עם שר הכלכלה והשר להגנת הסביבה (להלן – יושב ראש הועדה) ;

(2) אדם שימנה השר להגנת הסביבה שהוא עובד משרד זה ;

(3) אדם שימנה שר הכלכלה שהוא עובד משרד זה ;

(4) נציג מקרב הציבור שהוא עובד ארגון למען הסביבה שימנה השר להגנת הסביבה ;

(5) שני נציגים מקרב הציבור שהם עובדי שני ארגונים שונים למען עובדים, שימנה השר לרווחה וביטחון חברתי ;

(6) נציג שייבחר על ידי התאחדות התעשיינים בישראל.

(ג) תקופת כהונתו של חבר בועדה כאמור בסעיף קטן (ב), (4), (5), או (6) תהיה X שנים.

(א) לא ימונה לחבר הועדה ולא יכהן כחבר כאמור מי שבשל כהונתו יימצא, באופן תדיר, במצב של ניגוד עניינים אשר ימנע ממנו למלא את עיקר תפקידו בועדה.

6. ניגוד עניינים

(ב) חבר הועדה לא יטפל במסגרת תפקידו בנושא שהטיפול בו יגרום לו להימצא במצב של ניגוד עניינים.

(ג) נודע לחבר הועדה כי הוא עלול להימצא במצב של ניגוד עניינים כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), יודיע על כך בהקדם האפשרי ליושב ראש הועדה ; היה חבר הועדה האמור היושב ראש – יודיע על כך לשאר חברי הועדה.

(ד) בסעיף זה –

"בן משפחה" – בן זוג, הורה, הורה, בן או בת ובני זוגם, אח או אחות וילדיהם, גיס, גיסה, דוד או דודה וילדיהם, חם, חמות, נכד או נכדה, לרבות קרוב כאמור שהוא שלוב (חורג);

"בעל עניין" – כהגדרתו בחוק ניירות ערך;

"טיפול" – לרבות קבלת החלטה, העלאת נושא לדיון, נוכחות בדיון, השתתפות בדיון או בהצבעה או עיסוק בנושא מחוץ לדיון;

"ניגוד עניינים", של חבר הועדה – ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו בועדה ובין עניין אישי או תפקיד אחר, שלו או של קרובו או של תאגיד שהוא או קרובו הם בעלי עניין בו, למעט אם מדובר בעניין של תאגיד שבשל תפקידו בו נבחר לחברות בועדה;

"קרוב", של חבר הועדה – כל אחד מאלה:

(1) בן משפחה של חבר מליאת הרשות;

(2) אדם שלחבר הועדה יש עניין במצבו הכלכלי;

(3) תאגיד שחבר הועדה, בן משפחתו או אדם כאמור בפסקה (2) הם בעלי עניין בו, למעט אם מדובר בעניין של תאגיד שבשל תפקידו בו נבחר לחברות בועדה;

(4) גוף שחבר הועדה, בן משפחתו או אדם כאמור בפסקה (2) הם מנהלים או עובדים אחראים בו, למעט אם מדובר בעניין של תאגיד שבשל תפקידו בו נבחר לחברות בועדה.

עבודת הועדה 7. (א) השר לרווחה וביטחון חברתי יקבע את סדרי עבודתה של הועדה בתקנות.

(ב) בעבודת הועדה ובתקנות כאמור בסעיף קטן (א) ישולבו מנגנוני שקיפות ושיתוף הציבור, לרבות:

(1) ישיבות פתוחות של הועדה שיתקיימו לכל הפחות אחת לשנה, בהם יוכלו להשתתף נציגים מהציבור שאינם חברי הועדה;

(2) הקמת אתר אינטרנט לועדה שאליו יועלו סיכומי הישיבות וחומרים שעמדו לרשות הועדה בעת עבודתה;

(3) מנגנון מענה לפניית הציבור.

גמול והחזר הוצאות 8. חבר הועדה שאינו עובד המדינה, עובד גוף מתוקצב או עובד גוף נתמך, יהיה זכאי לתשלום מאת הרשות בעד השתתפות בישיבות הועדה, בהתאם להוראות

של החשב הכללי במשרד האוצר החלות לעניין חברי ועדות ציבוריות; בסעיף זה, "עובד המדינה", "עובד גוף מתוקצב" ו"עובד גוף נתמך" – כהגדרתם בסעיף 32 לחוק יסודות התקציב.

- החלת דינים 9. חברי מליאת הרשות שאינם עובדי המדינה, דינם, בפעולתם כחברי מליאת הרשות ולעניין פעולותיהם בה, כדין עובדי המדינה לעניין חיקוקים אלה:
- (1) חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969;
- (2) חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959 – ההוראות הנוגעות לכלל עובדי המדינה;
- (3) חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979;
- (4) חוק העונשין, התשל"ז-1977 – ההוראות הנוגעות לעובדי הציבור;
- (5) פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 – ההוראות הנוגעות לתעודת עובד הציבור;
- (6) חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969.
- תקציב הועדה 10. תקציב הועדה ייקבע כסעיף מתוך תקציב הקרן למעבר צודק כמשמעה על פי חוק הקרן למעבר צודק, תשפ"ב-2022, ובלבד שלא ייפחת מסכום שקבע שר האוצר באישור ועדת הפנים והגנת הסביבה.

ד ב ר י ה ס ב ר

תהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן צפוי, בטווח הארוך, להטיב עם הכלכלה הישראלית והעולמית ולקדם את בריאותם ורווחתם של בני אדם, בפרט אלו מהשכבות המוחלשות. יחד עם זאת, יש בתהליך זה פוטנציאל לפגוע בטווח הקצר בפרנסתם של מעסיקים ועובדים מהתעשיות המזהמות ("תעשיות כתומות").

מטרתה של הצעת חוק זו ליישם עקרונות של הידברות ורתימת ארגוני העובדים והמעסיקים לתהליך מעבר זה, תוך מתן פלטפורמה לאותם גורמים להביע את דעתם ואת צורכיהם, מבלי שייפגע תהליך המעבר הנדרש.

במסגרת זאת, הצעת החוק מקימה ועדת מעבר צודק, בה יהיו חברי ארגוני עובדים, מעסיקים, וארגוני סביבה, שייצגו את האינטרסים של הקבוצות השונות ויסייעו בגיבוש המלצות למיתון הפגיעה בגורמים הרלוונטיים במסגרת המעבר לכלכלה דלת פחמן.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק שירותי רווחה במעבר צודק, התשפ"ב-2022

הגדרות

1. בחוק זה -

המנכ"ל – מנכ"ל המשרד לרווחה וביטחון חברתי;
המשרד – המשרד לרווחה וביטחון חברתי;

"עובדים משניים" - עובדים שאינם מועסקים ע"י מקום העבודה המדובר באופן ישיר, אולם הוכרזו על ידי ועדת העבודה והרווחה כמי שסיפקו שירותים או מוצרים לאותו המקום ושעלולים להיפגע מצמצום פעילותו, בשכרם או בכל היבט אחר שתמצא הועדה לנכון לקבוע שיחשב לפגיעה;

"עובד סוציאלי" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק העובדים הסוציאליים, תשנ"ו-1996.

"עובדי תעשיות כתומות" – מי שמקום עבודתו האחרון היה בתעשייה כתומה ובלבד שעבד בה X חודשים לפחות;

"תעשיות כתומות" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת;

4. (א) המשרד יגבש רשימת עובדי תעשיות כתומות ועובדים משניים אשר פוטרו ממקום עבודתם עד X חודשים מגיבוש הרשימה או עתידים להיות מפוטרים בשמונה עשרה חודשים מיום גיבוש הרשימה.

(ב) המצויים ברשימה כאמור בסעיף קטן (א) יהיו זכאים ל-X פגישות ייעוץ חינוך עם עובד סוציאלי במשרד הרווחה או מרשימת מטפלים מאושרת מטעמו, יחד עם בני משפחתם.

(ג) המשרד יפנה למצויים ברשימה כאמור בסעיף קטן (א), לא יאוחר מ-X חודשים מיום הוספתם לרשימה, תוך הצגת הזכויות והשירותים העומדים בפניהם מטעם המשרד ומשרדי ממשלה נוספים.

(ד) עבור ישובים בהם מתגוררים לפחות X אחוזים מהמצויים ברשימה כאמור בסעיף (א):

(1) תגובש "תכנית הבראה קהילתית" בהובלת עובד סוציאלי מטעם המשרד, במסגרתו ימליץ על צעדים שינקוט המשרד למיתון הפגיעה במרקם הקהילתי ביישוב.

(2) תכנית כאמור בסעיף קטן (א)(1) תאושר על ידי מנכ"ל המשרד עבור כל יישוב בטווח של X חודשים מיום הגשתה.

(ה) המשרד יעדכן את הרשימה שבסעיף (א) קטן כאמור אחת לשנה.

ד ב ר י ה ס ב ר

במסגרת המעבר לכלכלה דלת פחמן, שמתחייב ממשבר האקלים ונוזקיו הצפויים, עשויים להיפגע גם עובדים בתעשיות המזהמות ("תעשיות כתומות") שפרנסתם תלויה בתעשיות כאלו ובני משפחותיהם, כמו גם עובדים שאינם מועסקים על ידי תעשיות אלו אך פרנסתם תלויה בהם בכל זאת ("עובדים משניים"). פעמים רבות בתהליך זה אף עשויות להיפגע קהילות שלמות, שרבים מהחברים בהן מתפרנסים מתעשיות אלו, באופן שעשוי לפגוע במרקם החברתי של הקהילה, אשר מלכתחילה לעתים שייכת לשכבות המוחלשות בחברה.

על מנת לאפשר מעבר צודק לכלכלה דלת פחמן אשר בטווח הארוך עתידה להיטיב גם עם אותם עובדים, הצעת החוק מבקשת לקבוע בחוק את מעורבות שירותי הרווחה במתן שירותים לעובדי התעשיות הכתומות ובני משפחותיהם, על מנת להקל על הפגיעה בהם גם בטווח הקצר.

במסגרת זאת, משרד הרווחה יידרש לגבש רשימה של עובדי תעשיות כתומות ועובדים משניים שפוטרו ממקום עבודתם ושיהיו זכאים לפגישות ייעוץ חינוך עם עובד סוציאלי, יחד עם בני משפחתם וכן יציג בפניהם את זכויותיהם.

בנוסף, על המשרד יהיה לגבש "תכנית הבראה קהילתית" ליושבים בהם ישנו אחוז גבוה של נפגעים מתהליכי המעבר לכלכלה דלת פחמן, תוך המלצה על צעדים למיתון הפגיעה בקהילה ביישוב.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק גיל פרישה (תיקון – פרישה מוקדמת לותיקי תעשיות כתומות), התשפ"ב–2022

תיקון סעיף 3¹ 1. בחוק גיל פרישה, התשס"ד–2004¹, בסעיף 3, האמור בו יסומן "(א)", ואחריו יבוא:

"(ב) עובדים שמקום עבודתם האחרון הוא תעשייה כתומה ושעבדו בו לפחות X שנים ושגילם X לפחות, יהיו זכאים לסיוע של עד X אחוזים מגובה הגמלה כאמור בסעיף קטן (א) עד להגיעם לגיל פרישה.

(ג) עובד כאמור בסעיף קטן (ב) יהיו זכאים לתוספת של X אחוזים נוספים מגובה הגמלה לסיוע כאמור אם העובד הוא:

(1) אישה;

(2) הורה חד הורי;

(3) אדם עם מוגבלות כהגדרתו כמשמעותו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח–1998;

(4) בן מיעוטים – אדם המשתייך לאחת מהאוכלוסיות המנויות בסעיף 15א לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט–1959, למעט התיבות "בני שני המינים" ו"אנשים עם מוגבלות";

(4) אדם בעל השכלה שלא כוללת 12 שנות לימוד לפחות.

(ד) "תעשייה כתומה" לעניין סעיף זה היא תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

תקציב (ד) סיוע כאמור בסעיף 3(ב) ישולם מתקציב הקרן הייעודית למעבר צודק כמשמעותה בחוק קרן למעבר צודק, התשפ"ב–2022.

דברי הסבר

תהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן צפוי, בטווח הארוך, להטיב עם הכלכלה הישראלית והעולמית ולקדם את בריאותם ורווחתם של בני אדם, בפרט אלו מהשכבות המוחלשות. יחד עם זאת, יש בתהליך זה פוטנציאל לפגוע בטווח הקצר בפרנסתם של עובדים מהתעשיות המזהמות ("תעשיות

¹ o"ח התשס"ד, עמ' 46.

כתומות") ובתנאים הסוציאליים שזכו להם בעבודתם.

בפרט, עשויים להיפגע העובדים המבוגרים מתעשיות אלו, שגילם לא מאפשר להם להיכנס מחדש לשוק העבודה אך שטרם הגיעו לגיל פרישה, ובמיוחד אם הם משתייכים לקבוצות מוחלשות נוספות.

הצעת החוק מבקשת למתן פגיעה זו ולאפשר לעובדים אלו לקבל סיוע מהמדינה, שיצא מתקציב הקרן למעבר צודק, בגובה אחוז מסוים מהגמלה שהיו זכאים לה אילו היו יכולים לפרוש, עד הגיעם לגיל הפרישה הקבוע בחוק. עובדים המשתייכים לקבוצות מוחלשות המנויות בחוק יזכו לתוספת בגמלה זו, על מנת למתן את הפגיעה הצפויה בהם.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק פקודת מס הכנסה (תיקון – הסבת מקצוע מתעשיות כתומות), התשפ"ב–2022

הוספת סעיף 1ד40. 1. בפקודת מס הכנסה אחרי סעיף 40ד יבוא סעיף 1ד40:

"(א) בחישוב המס של יחיד תושב ישראל תובא בחשבון נקודת זיכוי אם נתמלאו לגבי התנאים הבאים:

(1) מקום עבודתו האחרון היה בתעשייה כתומה, שהיא תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת;

(2) הוא עבד במקום העבודה כאמור בסעיף קטן (א) (1) X חודשים;

(3) הוא המציא לפקיד שומה אישור כי הוא מצוי בתהליכי הסבת מקצוע לתעשיות ירוקות, שהן כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה; בין שההכשרות מטעם המדינה ובין תהליכי הכשרה אחרים הנחשבים לכאלה.

(ב) נקודת זיכוי כאמור בסעיף זה תובא בחשבון במשך כל תקופת ההכשרה ולשנת המס שאחריה.

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת ההצעה היא לתמרץ השתתפות גדולה יותר בהכשרות לתעשיות ירוקות ולאפשר לשוק העבודה להבריא את עצמו באמצעות הכשרת עובדים במסגרת תהליך של הכחדת תעשיות מזהמות ומעבר צודק לעבר ענפי תעשייה ירוקים וסביבתיים

בהצעת החוק מוצע שמי שמקום עבודתו האחרון היה בתעשייה כתומה, עבד במקום עבודה זה לתקופה של כ-X חודשים ונמצא בתהליכי הסבת מקצוע לתעשיות ירוקות, יהיה זכאי לנקודות זיכוי במס הכנסה.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור ממס לעסק בעל תו תקן ירוק),

התשפ"ב-2022

תיקון סעיף 9 1. בפקודת מס הכנסה², בסעיף 9, בסופו יבוא :

פטור ממס לעסק (32) "הכנסותיו של עסק היושב בישראל שנחשב שמוגדר כתעשייה לתעשייה ירוקה, בשנתו הראשונה לפעילות. ירוקה

לעניין סעיף זה, "תעשייה ירוקה" – כל תעשייה או עסק שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה".

דברי הסבר

בהצעת חוק זו מוצע לתקן את סעיף 9 לפקודת מס הכנסה ולהוסיף כי הכנסתו של עסק היושב בישראל ונחשב לתעשייה ירוקה בשנתו הראשונה לפעילות, תהיה פטורה ממס. כחלק מתהליך המעבר הצודק כדי להתמודד עם משבר האקלים, יהיה צורך בהקמת מקומות תעסוקה חדשים אשר אינם מזהמים. זאת בין היתר כדי לקלוט עובדים שיפלטו ממקומות עבודה מזהמים שיסגרו כדי להתמודד עם משבר האקלים. פתיחת עסק חדש בכלל, ועסק בתעשייה שאינה מפותחת דיו בארץ בפרט מלווה בחשש שגם אם העסק יוכל להרוויח ולהתקיים, מנגנון המס יהפוך את העסק מעסק מרוויח, לעסק מפסיד.

לכן, מוצע לקבוע כי הכנסותיו של בעל עסק ונחשב לתעשייה ירוקה החייב במס לפי סעיף 3(4) לפקודת מס הכנסה, תהיה פטורה ממס. פטור זה יהווה תמריץ לפתיחת עסקים ומקומות עבודה בתחום התעשייה הירוקה ויביא לגדילה וצמיחה בתחום התעשייה הירוקה במדינת ישראל. הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (קיצוץ הפסדים בשנת מס נוכחית למעסיקים שקלטו עובדי תעשיות כתומות), התשפ"ב-2022

- הגדרות 1. בחוק זה -
- "תעשייה כתומה" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
- הוספת פסקה ד 2. בפקודת מס הכנסה³, בסעיף 28, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא סעיף ד:
1. "על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו- (ב), מעסיק המעסיק מעל 100 עובדים אשר קלט בשנת המס הנוכחית מעל 10% עובדים שמקום תעסוקתם הקודם היה בתעשייה כתומה ובלבד שדיווח על כך לפקיד השומה בשנת המס הנוכחית, יחול מנגנון קיצוץ הפסדים שונה.
2. עבור מעסיקים הנמנים על האמור בסעיף קטן (1) קיצוץ ההפסד יתבצע כך שהמדינה תשלח מענק אל בעל העסק על סך חבות המס בו היה חב בעל העסק לו היה סכום ההפסד בשנת המס היה מומר לרווח.
- תקציב 3. מענק כאמור בסעיף 2 (2) ישולם מתקציב הקרן הייעודית למעבר צודק כמשמעותה בחוק קרן למעבר צודק, התשפ"ב-2022

דבריו הסבר

בהצעת חוק זו מוצע לתקן את סעיף 28 לפקודת מס הכנסה ולתמרץ בעלי עסקים לקלוט עובדים מן התעשיות הכתומות אשר בעקבות תהליך המעבר הצודק עקב ההתמודדות עם משבר האקלים ימצאו עצמם מחוץ למקום עבודתם הקודם. הצעת חוק זו באה להתמודד עם החשש של מעסיקים להעסיק עובדים ללא ניסיון, אשר רובם ככולם יהיו ללא הניסיון הנדרש לביצוע עבודת המעסיק. על כן מעסיק שיעסיק מעל 10% עובדים שעבודתם הקודמת הייתה בתעשייה כתומה, מנגנון קיצוץ ההפסדים יהיה כך שבמקום שיצטרך להעביר לשנת המס הבאה את הפסדו, המדינה תשלח לו מענק בשנת המס הנוכחית בסך חבות המס בו היה חב בעל העסק לו היה סכום ההפסד בשנת המס היה לרווח.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור ממיסוי עקב העסקת עובדי תעשיות כתומות),
התשפ"ב-2022

- הגדרות 1. בחוק זה -
- "תעשייה כתומה" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
- הוספת סעיף 9ה 2. בפקודת מס הכנסה⁴, אחרי סעיף 9ד יבוא:
- "9ה. מעסיק המעסיק מעל 100 עובדים, ומעסיק עובדים שמקום עבודתם הקודם היה בתעשיות כתומות, ודיווח על כך לפקיד השומה, יהיה זכאי לפטור מחבות המס בשיעור הדומה לשיעור עובדיו אשר מקום עבודתם הקודם היה בתעשיות כתומות מתוך סך כל עובדיו."

דברי הסבר -

בהצעת חוק זו מוצע להוסיף את סעיף 9ה לפקודת מס הכנסה ולתמרץ בעלי עסקים לקלוט עובדים מן התעשיות הכתומות אשר בעקבות תהליך המעבר הצודק עקב ההתמודדות עם משבר האקלים ימצאו עצמם מחוץ למקום עבודתם הקודם. על כן מעסיק שיעסיק במקום עבודתו עובדים שעבודתם הקודמת הייתה בתעשייה כתומה, יהיה זכאי לפטור מחבות המס שלו בשיעור הדומה לשיעור עובדי התעשיות הכתומות לשעבר בעסקו הנוכחי.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (ניכוי הוצאות בשנת מס נוכחית למעסיקים הקלטו עובדי תעשיות כתומות), התשפ"ב–2022

- הגדרות 1. בחוק זה -
- "תעשייה כתומה" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
- הוספת סעיף 32 2 בפקודת מס הכנסה⁵, בסעיף 32 אחרי סעיף קטן (11)(א) יבוא:
- 11(ב)
- ניכוי (ב). "על אף האמור בסעיף קטן (א), מעסיק המעסיק מעל 100 עובדים אשר טובות קלט בשנת המס הנוכחית עובדים שמקום תעסוקתם הקודם היה בתעשייה הנאה כתומה, ודיווח על כך לפקיד השומה, יותרו הוצאות לפי סעיף קטן (א) לניכוי".

דבריו הסבר

בהצעת חוק זו מוצע לתקן את סעיף 32 לפקודת מס הכנסה ולאפשר למעסיק לנכות הוצאות למתן טובת הנאה ואינו יכול לשייכם לעובד ספציפי. מטרת החוק היא לתמרץ בעלי עסקים לקלוט עובדים מן התעשיות הכתומות אשר בעקבות תהליך המעבר הצודק עקב ההתמודדות עם משבר האקלים ימצאו עצמם מחוץ למקום עבודתם הקודם. על כן מעסיק שיעסיק במקום עבודתו עובדים שעבודתם הקודמת הייתה בתעשייה כתומה, יוכל להכיר בהוצאות אשר לפי סעיף 32 (11) לא היה יכול להכיר.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (קיצוץ הפסדים), התשפ"ב-2022

הגדרות

1. לעניין סעיף זה-

"השקעה" - קניית מניות מהון המניות המונפק לאחר שהחברה הונפקה בבורסה בישראל;

"השקעה מזכה" - קניית מניות במזומן או פיקדונות (הכוונה לצ'קים) בשנת מס כלשהי, אשר בשלה הוקצו למשקיע מניות באותה חברה, באותה שנה, והחברה טרם הונפקה בבורסה;

"תעשייה ירוקה" או "תעסוקה ירוקה" - כל תעשייה או מקצוע שהוכרוז על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה.

2. הוספת סעיף 28א בפקודת מס הכנסה, אחרי סעיף 28 יבוא סעיף 28א:

"(1) על אף האמור בסעיף 28, היה והשקעה של משקיע פלוני בחברה שנחשבת לתעשייה ירוקה נגמרה בהפסד, יוכל לקזז הפסדיו כנגד סך כל הכנסתו החייבת ממקורות אחרים באותה שנת מס; גם אם ההשקעה אינה נחשבת להפסד מעסק או ממשלח-יד"

3. תיקון לסעיף 92א בפקודת מס הכנסה, בסעיף 92א סעיף קטן (א)(3) במקום "החברה הוגדרה כחברת מחקר ופיתוח בהתאם לתקנון הבורסה, ולא נקבע כי היא אינה חברת מחקר ופיתוח עד מועד ההשקעה המזכה" יבוא "החברה הוגדרה כחברת מחקר ופיתוח בהתאם לתקנון הבורסה או כחברה שנחשבת לתעשייה ירוקה, ולא נקבע כי היא אינה חברת מחקר ופיתוח או חברה שנחשבת לתעשייה ירוקה עד מועד ההשקעה המזכה".

בפקודת מס הכנסה, בסעיף 92א סעיף קטן (ב) במקום "סכום השקעה מזכה בחברת מחקר ופיתוח" יבוא "סכום השקעה מזכה בחברת מחקר ופיתוח או בחברה שנחשבת לתעשייה ירוקה".

בפקודת מס הכנסה, בסעיף 92א סעיף קטן (ג) וסעיף קטן (ד) במקום "בחברת מחקר ופיתוח" יבוא "בחברת מחקר ופיתוח או בחברה שנחשבת לתעשייה ירוקה".

ד ב ר י ה ס ב ר

בהצעת חוק זו מוצע לתקן את סעיף 28 לפקודת מס הכנסה ולהוסיף היה והשקעה של משקיע פלוני

בחברה שהיא תעשייה ירוקה, נגמרה בהפסד, הוא יוכל לקזז הפסדיו כנגד סך הכנסתו החייבת גם אם ההשקעה אינה נחשבת להפסד מעסק או ממשלח-יד.

כחלק מתהליך המעבר הצודק כדי להתמודד עם משבר האקלים, יהיה צורך בהקמת מקומות תעסוקה חדשים אשר אינם מזהמים. זאת בין היתר כדי לקלוט עובדים היפלטו ממקומות עבודה מזהמים שיסגרו כדי להתמודד עם משבר האקלים. כדי לעודד משקיעים להשקיע במקומות עבודה לא מזהמים, על כן מוצע לקבוע כי הפסד מהשקעה בחברה שהיא תעשייה ירוקה, גם אם אינה הפסד מעסק או ממשלח-יד, תוכל להיות מקוזזת כנגד סך כל הכנסה החייבת ממקורות אחרים באותה שנת מס. בהצעת חוק זו יש כדי לתמרץ ולעודד משקיעים להשקיע בתעשיות ירוקות ולא מזהמות ויביא לצמיחה ופיתוח בתחום התעשייה בירוקה במדינת ישראל ויוכל להביא לקליטת עובדים אשר ייפלטו ממקום עבודתם המזהם אשר ייסגר.

בנוסף, מוצע לתקן את סעיף 92א לחוק העיקרי העוסק בהכרה בהשקעות בחברות מחקר ופיתוח כהפסד למשקיעים, כך שיכלול גם חברות שנחשבות לתעשייה ירוקה במטרה לעודד משקיעים להשקיע בחברות שאינן אמורות לזהם את הסביבה ולתת מענה למאבק במשבר האקלים. כדי להתמודד עם מקרה בו מספר רב של חברות יוכלו לטעון שנחשבות לתעשייה ירוקה, מוצע כי ועדת העבודה והרווחה תבחן ותאשר האם המהות והמטרה של אותן חברות שנחשבות לתעשייה ירוקה, היא להתמודד עם משבר האקלים.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור מהכנסת ריבית המשתלמת על איגרות חוב),

התשפ"ב-2022

הוספת סעיף 9 (32) 1. בפקודת מס הכנסה⁶, בסעיף 9, אחרי פסקה (31) יבוא:

(32). "הכנסה מריבית המשתלמת על איגרות חוב שהוצאו על ידי חברה שנחשבת לתעשייה ירוקה.

לעניין סעיף זה-

"תעשיות ירוקות" או "תעסוקה ירוקה" - כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בהצעת חוק זו מוצע לתקן את סעיף 9 לפקודת מס הכנסה ולהוסיף כי בעל איגרת חוב שהוצאה על ידי חברה שהיא תעשייה ירוקה, תהיה פטורה ממס. כחלק מתהליך המעבר הצודק כדי להתמודד עם משבר האקלים, יהיה צורך בהקמת מקומות תעסוקה חדשים אשר אינם מזהמים. זאת בין היתר כדי לקלוט עובדים היפלטו ממקומות עבודה מזהמים שיסגרו כדי להתמודד עם משבר האקלים. כדי לעודד משקיעים להשקיע במקומות עבודה לא מזהמים, מוצע לקבוע כי הכנסה מריבית שיקבלו על איגרת החוב החייבת במס לפי סעיף 3 (4) לפקודה והוצאה על ידי חברה שהיא תעשייה ירוקה, תהיה פטורה ממס. תמריץ זה יעודד משקיעים ויביא לפיתוח תחום התעשייה בירוקה במדינת ישראל.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

הצעת חוק שירות תעסוקתי במעבר צודק, התשפ"ב-2022

- הגדרות
1. בחוק זה -
- "המנכ"ל" – מנכ"ל המשרד לרווחה וביטחון חברתי.
- "המשרד" – המשרד לרווחה וביטחון חברתי.
- "ייעוץ תעסוקתי" – תהליך הכולל אבחון תעסוקתי, תמיכה בהתמודדות עם חסמים, הכוון תעסוקתי וקבלת מידע רב הודות אפשרויות לימוד, קורסים מקצועיים והכשרות תעסוקתיות.
- "עובדי תעשיות כתומות" – מי שמקום עבודתו האחרון היה בתעשייה כתומה ובלבד שעבד בה X חודשים לפחות.
- "שירות התעסוקה" – כהגדרתו בחוק שירות התעסוקה, תשי"ט-1959.
- "תעשיות כתומות" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
2. (א) המשרד יגבש רשימת עובדי תעשיות כתומות אשר עתידים להיות מפורטים בשמונה חודשים מיום גיבוש הרשימה.
- (ב) המצויים ברשימה כאמור בסעיף קטן (א) יהיו זכאים ל-X פגישות ייעוץ תעסוקתי עם יועצי השמה בשירות התעסוקה או מרשימת יועצי השמה מאושרת מטעמו.
- (ג) המשרד יפנה למצויים ברשימה כאמור בסעיף קטן (א), לא יאוחר מ-X חודשים מיום הוספתם לרשימה, תוך הצגת הזכויות והשירותים העומדים בפניהם מטעם המשרד ומשרדי ממשלה נוספים.
- (ה) המשרד יעדכן את הרשימה שבסעיף (א) קטן כאמור אחת לשנה.

דבריו הסבר

במסגרת המעבר לכלכלה דלת פחמן, שמתחייב ממשבר האקלים ונזקיו הצפויים, עשויים להיפגע גם עובדים בתעשיות המזהמות ("תעשיות כתומות") שפרנסתם תלויה בתעשיות כאלו ובני משפחותיהם.

על מנת לאפשר מעבר צודק לכלכלה דלת פחמן אשר בטווח הארוך עתידה להיטיב גם עם אותם עובדים, הצעת החוק מבקשת לקבוע בחוק את שירות התעסוקה במתן שירותים לעובדי התעשיות הכתומות, על מנת להעניק להם ייעוץ והכוונה לפני שהם מסיימים עבודתם בתעשיות הכתומות. בנוסף, קיימת ההבנה כי יש להימנע ממצב בו העובד יפוטל ויצטרך למצוא עצמו לבד במערכה מול שוק העבודה ההולך ומשתנה מבלי שיהיה לו גורם אשר יוכל ליעץ לו, ולכן מוטב יהיה כי ירכוש כלים להתמודדות עם שוק העבודה החדש לפני שהוא מפוטל, כדי שבעת שיפוטל, יוכל לעמוד על זכויותיו ולדעת לאיזה כיוון הוא עתיד ללכת בצורה טובה יותר. במסגרת זאת, משרד הרווחה יידרש לגבש רשימה של עובדי תעשיות כתומות ועובדים משניים שעתידיים להיות מפוטלים ממקום עבודתם ושהיו זכאים לפגישות ייעוץ תעסוקתי עם יועצי השמה, וכן הצגת זכויותיהם לקראת הפיכתם למובטלים. הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק דמי אבטלה מוקדמים במעבר צודק, התשפ"ב-2022

- הגדרות 1. בחוק זה -
- "חוק ביטוח לאומי" - בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995
- "עובדי תעשיות כתומות" - מי שעובד בתעשייה כתומה ובלבד שעבד בה X חודשים לפחות.
- "תעשייה כתומות" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
2. (א) המשרד לרווחה וביטחון חברתי יגבש רשימת עובדי תעשיות כתומות אשר עתידים להיות מפוטרים בשלושה חודשים מיום גיבוש הרשימה.
- (ב) עבור המצויים ברשימה כאמור בסעיף קטן (א) יתקיים:
- יהיה זכאי לדמי אבטלה בהתאם לסעיף 160 סעיף קטן (א) לחוק ביטוח לאומי, אף לפני תום תקופת העסקתו.
- (ה) המשרד לרווחה וביטחון חברתי יעדכן את הרשימה שבסעיף (א) קטן כאמור אחת לשנה.

ד ב ר י ה ס ב ר

במסגרת המעבר לכלכלה דלת פחמן, שמתחייב ממשבר האקלים ונזקיו הצפויים, עשויים להיפגע גם עובדים בתעשיות המזהמות ("תעשיות כתומות") שפרנסתם תלויה בתעשיות כאלו ובני משפחותיהם.

על מנת לאפשר מעבר צודק לכלכלה דלת פחמן אשר בטווח הארוך עתידה להיטיב גם עם אותם עובדים, הצעת החוק מבקשת להעניק לעובדי התעשיות הכתומות דמי אבטלה מוקדמים מאחר וידוע כי מקום עבודתם ייסגר ולכן נרצה לסייע להם ב"נחיתה קלה" כאשר יהיו מובטלים.

במסגרת זאת, משרד הרווחה יידרש לגבש רשימה של עובדי תעשיות כתומות ועובדים משניים שעתידיים להיות מפוטרים ממקום עבודתם ושיהיו זכאים לדמי אבטלה לתקופה של שלושה חודשים עד שיופטרו ממקום עבודתם.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק הודעה מוקדמת לפיטורים ולהתפטרות, (תיקון – הגנה על עובדי תעשיות כתומות),
התשפ"ב-2022

- הגדרות 1. בחוק זה -
- "תעשייה כתומה" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
- תיקון סעיף 179יב 2. בחוק הודעה מוקדמת לפיטורים ולהתפטרות, תשס"א-1995, בסעיף 2, בסופו יבוא: -
- "(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יוכל מעסיק לפטר עובד שמקום עבודתו הקודם היה בתעשייה כתומה, ובלבד שהעובד עבד אצל אותו מעסיק לתקופה של 6 חודשים.
- (ה) שוכנע מעסיק כי על אף האמור בסעיף קטן (ד), ברצונו לפטר את העובד, לא יעשה זאת אלא בהיתר מאת שר העבודה והרווחה, ולאחר שהשר התייעץ עם ועדת מעבר צודק בעניין."

ד ב ר י ה ס ב ר

בשל תהליך המעבר הצודק כחלק מהתמודדות עם משבר האקלים, מפעלים גדולים עומדים להיסגר ועובדי המפעל ימצאו עצמם מחוץ למעגל התעסוקה. לרוב, מדובר בעובדים אשר עבדו ברוב ימיי עבודתם באותם מפעלים, והכישורים שהם צברו במהלך שנות עבודתם מתאימים אך ורק לאותם מקומות עבודתם. לכן טבעי יהיה לחשוב כי עקב מחסור בכישורים מתאימים, יחששו מיציאה מחודשת לשוק העבודה מפני שיחשבו שלא יוכלו להשתלב בו מחדש. לכן יש להעניק להם שכבת הגנה בהשתלבותם במקום העבודה החדש שימצאו ללא החשש שיפוטרו תוך תקופה קצרה ללא אפשרות לצבור ניסיון וכישורים הייסעו להם להשתלב בשוק העבודה החדש. על כן, מוצע לקבוע כי עובדים שמקום תעסוקתם הקודם היה במקום עבודה הנחשב מקור פליטה, יזכו להגנה מפני פיטורים לתקופה של עד 6 חודשים.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק מתן סיוע ריאלי בשכר דירה לעובדי התעשיות הכתומות, התשפ"ב-2022

- הגדרות 1. בחוק זה –
- "דירה" – כהגדרתה בחוק הלוואות לדירה, התשנ"ב-1992;⁷
- "דירה ציבורית" – כהגדרתה בחוק זכויות הדייר בדירה הציבורית, התשנ"ח-1998;⁸
- "חסר דירה" – מי שהוא בגיר, כמשמעותו בסעיף 3 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962,⁹ שאין לו זכויות כלשהן בדירה או במקרקעין אחרים;
- "תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
- "השר" – שר הבינוי והשיכון.
- "המשרד" – המשרד לרווחה וביטחון חברתי.
- גיבוש רשימת 2 המשרד יגבש רשימת עובדי תעשיות כתומות ועובדים משניים אשר פוטרו ממקום עבודתם עד 6 חודשים מגיבוש הרשימה.
- זכאות לסיוע בשכר 3 חסר דירה המצוי ברשימה כאמור בסעיף (2) בחוק זה – (זכאי) יקבל סיוע דירה בתשלום שכר דירה בהתאם להוראות חוק זה;
- סיוע ריאלי בשכר 4 סיוע בשכר דירה כאמור בסעיף 2 יהיה בסכום השווה לסכום שהיה משולם עבור שכירות של דירה ציבורית, אילו הייתה מוצעת בשוק החופשי, בקיזוז דמי השכירות שהיה משלם הזכאי בפועל עבור הדירה הציבורית.
- מימון 5 בסעיף התקציב של משרד הבינוי והשיכון בחוק תקציב שנתי ייקבע תקציב שנתי למימון ההוצאות הדרושות לסיוע בשכר דירה לפי חוק זה; בסעיף זה, "חוק תקציב שנתי" – כהגדרתו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.¹⁰

⁷ ס"ח התשנ"ב, עמ' 246.

⁸ ס"ח התשנ"ח, עמ' 278.

⁹ ס"ח התשכ"ב, עמ' 120.

¹⁰ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

שמירת דינים 6. הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין ואין בהן כדי לגרוע מזכאות הממתינים לדיור ציבורי והמתגוררים בדירות ציבוריות לפני תחילתו של חוק זה.

ביצוע ותקנות 7. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

הזכות לדיור, לקורת גג, היא זכות בסיסית שחובה על המדינה להבטיח לאזרחיה. בישראל קיימים שני מגננוני סיוע עיקריים למי שלא יכול לאפשר לעצמו פתרון דיור נאות – דיור ציבורי וסיוע בשכר דירה. דיור ציבורי הוא דיור בבעלות המדינה אשר מושכר לזכאים במחיר מסובסד, ואילו סיוע בשכר דירה הוא סכום כסף שניתן לזכאים כדי לסייע להם לעמוד בתשלומי השכירות בשוק החופשי.

ההוצאה על דיור מהווה נטל כלכלי כבד על האוכלוסייה בכלל, ועל אנשים החיים בעוני בפרט. לא ניתן להתעלם מכך שאוכלוסיות דלות אמצעים נאלצות להתמודד עם הוצאה ישירה על דיור בשיעור של כמעט 41% מסל התצרוכת שלהן. המשמעות של הוצאה גבוהה על דיור עבור משפחות עניות היא השקעה יחסית פחותה על חינוך, בריאות ותחבורה. מדוח ועדת אלאוף שפורסם ביוני 2014, עולה כי סך ההוצאה על דיור של אנשים החיים בעוני אשר מתגוררים בשכירות באזור המרכז מגיע לכ- 61% מהכנסתם, בממוצע. כשמוסיפים לכך עלויות נלוות כגון מים, חשמל וארנונה, סך ההוצאות מטפס לכ- 74% מהכנסות משק הבית.

תהליך המעבר הצודק כחלק מהתמודדות עם משבר האקלים יביא לכך שעובדים רבים ימצאו עצמם מחוץ למעגל התעסוקה ומצבם הכלכלי יורע. הצורך בהערכות למשבר האקלים ידוע וברור, אך בעת ועונה אחת אין לזנוח את הדאגה לרווחתם של אלה שעתידיים להיפגע ממנו – עובדי התעשיות הכתומות העתידות להיסגר. אין לקבל מצב בו אותם תעשיות כתומות יסגרו, אך אותם עובדים יתקשו לעמוד בתשלומי שכר דירתם וימצאו עצמם מול סכנה לאבד את מגוריהם ולהפוך לחסרי דיור.

לאור האמור, מוצע לקבוע שעובד שעבודתו הקודמת הינה בתעשייה כתומה שאין לו זכויות בדירה או בנכס מקרקעין כלשהו, ונמנה עם האוכלוסיות המנויות בהצעת החוק, יהיה זכאי לסיוע ריאלי בשכר דירה, שימומן מהתקציב השנתי של משרד הבינוי והשיכון. הסיוע יהיה בסכום השווה לסכום שהיה משולם עבור שכירות של דירה ציבורית בשוק החופשי, בקיזוז דמי השכירות שהיה משלם הזכאי בפועל עבור הדירה הציבורית.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת התשע עשרה על ידי חבר הכנסת אריה דרעי וקבוצת חברי הכנסת (2800/19/פ) ועל שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת יואב בן צור וקבוצת חברי הכנסת (1242/20/פ).

הצעות חוק דומות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת מיכאל מרדכי ביטון (פ/23/369 ; פ/24/2437). השינויים הוצעו על ידי צוות מעבר

צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – זכאות לגמלה למי שמצוי בהכשרה מקצועית), התשפ"ב –
2022

- הגדרות 1. בחוק זה –
- "תעשייה ירוקה" - כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה.
- תיקון סעיף 3 2. בחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א–1980¹¹, בסעיף 3(4), אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:
- "(ג) מי שמצוי בהכשרה מקצועית לתעסוקה ירוקה במסלול לימודים שמשכו אינו עולה על 24 חודשים ואינו עולה על 1,700 שעות."
- "(ד) שר העבודה והרווחה, באישור ועדת העבודה והרווחה יקבע רשימת תעשיות ירוקות בהן יועדפו ההכשרות המקצועיות, וקביעת משך ההכשרות לתעשיות ירוקות בהסתמך על הקריטריונים וההבדלים בין מגוון הענפים.
- תחילה ותחולה 3. תחילתו של חוק זה ביום פרסומו והוא יחול על גמלה המשתלמת בעד יום פרסומו ואילך."

דברי הסבר

שלילת הזכאות לגמלת הבטחת הכנסה מתלמידים במוסדות שונים שקבע השר, מקורה בהנחה כי מי שלומד במסגרת לימודית קבועה וממושכת, מנוע מלהשתלב במסגרת תעסוקתית, וממילא אינו זמין לבצע כל עבודה שתוצע לו. זאת בשעה שהזכאות להבטחת הכנסה מותנית, בחלק ניכר מהמקרים, בכך שהתובע נרשם בלשכת שירות התעסוקה והוא נכון לבצע כל עבודה מתאימה שתוצע לו (להלן – מבחן תעסוקתי).

ברם, הניסיון שנצבר בהפעלת החוק מלמד כי ייתכנו מצבים שבהם גם מי שלומד במסגרת לימודית קבועה, מסוגל עדיין להשתלב במסגרת תעסוקתית. זאת ועוד, השלמת הלימודים עשויה לקדם את הלומד לקראת עצמאות כלכלית, ולפיכך היא עולה בקנה אחד עם מטרות החוק. לפיכך מוצע שלא תישלל הזכאות לגמלה ממי שלומד בקורס להכשרה מקצועית שאינו עולה על 24 חודשים ומספר השעות בקורס אינו עולה על 1700 שעות, כדי לאפשר לימודים גם למי שמועסק במשרה חלקית.

בנוסף, כחלק מתהליך המעבר הצודק על מנת להתמודד עם משבר האקלים, עובדים רבים ידרשו

¹¹ o"ח התשמ"א, עמ' 30.

לעבור הכשרות מקצועיות לתעסוקה ירוקה כדי לרכוש את הכישורים הנדרשים ע"מ להשתלב בשוק העבודה המתחדש והמתפתח. עם זאת, יהיו כאלה שלא יוכלו להרשות לעצמם להישאר ללא עבודה ופרנסה במהלך תהליך המעבר הצודק ויצרכו לצאת ולעבוד. לכן כדי לתמרץ אותם לקחת חלק בהכשרות מקצועיות, מוצע להכליל בהצעת החוק את אלה הנמצאים בהכשרה תעסוקתית ירוקה ומהם לא תישלל הזכאות לגמלה.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק חוזה העבודה (הסדרי עבודה מרחוק), התשפ"ב-2022

הגדרות	1.	בחוק זה –
		"הסכם לביצוע עבודה מרחוק" – הסכם בכתב בין מעסיק לעובד בעניינים האמורים בסעיפים 2, 3 ו-4; "הסכם קיבוצי" – כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957¹²; "עבודה מרחוק" – ביצוע מחוץ למקום העבודה, של עבודה שהייתה יכולה להתבצע במקום העבודה, ובכלל זה ביצועה תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים; "השר" – השר לרווחה וביטחון חברתי.
ביצוע עבודה מרחוק	2.	(א) מעסיק רשאי לאפשר לעובד, בהסכם בכתב ביניהם, לבצע את עבודתו לפחות יום אחד בשבוע בעבודה מרחוק, באופן קבוע. (ב) קביעת הימים שבהם תבוצע העבודה מרחוק תיעשה בהסכמה בין המעסיק והעובד. (ג) ביצוע עבודה מרחוק דינו כביצוע עבודה במקום העבודה, והעובד המבצע את העבודה מרחוק עומד לרשות העבודה בכל עת ביצועה, בכפוף להוראות לפי חוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951¹³ ובכפוף לכל דין ופסיקה אחרים.
תנאים לביצוע עבודה מרחוק	3.	(א) התנאים שלפיהם תתנהל העבודה מרחוק, ובכלל זה האמצעים שיעמיד המעסיק לרשות העובד לביצוע העבודה ואופן הדיווח על ביצוע העבודה, ייקבעו בהסכם בכתב בין המעסיק והעובד, או בהסכם קיבוצי, מיוחד או כללי. (ב) העובד והמעסיק יגיעו להסכמה במסגרת ביצוע עבודה מרחוק על חלופות לזכויות סוציאליות שאינן מתקיימות בעבודה מרחוק, ובלבד שמכלול הזכויות הסוציאליות להן זכאי העובד לא יפגע, ובלבד שהסכמות אלה יעוגנו בכתב.
הגנה על הפרטיות	4.	המעסיק חייב לוודא כי לא תפגע פרטיותו של העובד עקב האמצעים לביצוע עבודה מרחוק וכי לא יתבצע מעקב פיזי או אלקטרוני אחריו; חובת המעסיק תהיה תנאי בהסכם לביצוע עבודה מרחוק.
שמירת זכויות	5.	חוק זה אינו בא למעט מכל זכות הנתונה לעובד לפי חוק, הסכם קיבוצי, חוזה עבודה, או נוהג.

¹² ס"ח התשי"ז, עמ' 63.

¹³ ס"ח התשי"א, עמ' 204.

- ביצוע ותקנות 6. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
- תיקון חוק הביטוח 7. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995¹⁴, בסעיף 80, בפסקה (1), בסופה יבוא "לעניין סעיף זה, "מקום עבודה" – כל מקום שבו מבצע עובד עבודה עבור המעסיק, לרבות מקום שבו מתבצעת עבודה מרחוק".
- תחילה 8. תחילתו של חוק זה שלושה חודשים מיום פרסומו.

ד ב ר י ה ס ב ר

משבר הקורונה כפה במידה רבה על המשק הישראלי מעין פיילוט לגבי ביצוע עבודה מהבית. כהפקת לקחים ממשבר זה, ולכל הפחות מהגל הראשון שלו, שייצר ריחוק חברתי והפרדה, נכון שנבחן גם את התועלות החיוביות שהמשבר הביא עימו. משבר הקורונה הוכיח שניתן כמעט בן-לילה ובהיקף נרחב להעביר את המשק בישראל לעבוד מרחוק. כל שנשאר כעת הוא להסדיר את הנושא בחוק, ולהתאים את הסכמי העבודה לכך. בעקבות משבר הקורונה אנו רואים עוד ועוד חברות במגזר הפרטי שמיסדו אצלן מנגנון של עבודה מרחוק עבור כלל עובדי החברה או חלקם. נוסף על כך, במגזר הציבורי החל בשנת 2012 ביצוע פיילוט ברשות הפטנטים במשרד המשפטים, שביקש לבחון העסקה מרחוק של בוחני פטנטים, והעלה תוצאות חיוביות. במסגרת הפיילוט נמצא כי הייתה עלייה בשביעות הרצון של העובדים, וכי דפוס עבודה זה הביא להקלה על גיוס ושימור עובדים, וכן דווח על שמירה או עליה בתפוקות העובדים ועל ירידה במספר ימי ההיעדרות שעיקרה בהפחתת ימי המחלה. כמו כן נמצא כי העבודה מרחוק לא פגעה בזמינות העובדים במהלך שעות העבודה, וכי ההתייעצויות בין העובדים נמשכו למרות העבודה מרחוק. בנוסף נחסכו הוצאות דיור, חניה והחזרי נסיעות. לאור ההצלחה של הפיילוט מוסדה בשנת 2014 העבודה מרחוק כהסדר קבוע ברשות הפטנטים, הסדר הקיים עד היום בהצלחה רבה.

הצעת החוק מבקשת לעגן הסדר וולונטרי במסגרתו יכול המעסיק לאפשר לעובד או לקבוצת עובדים הסדר של עבודה מרחוק. העובדים מצדם אינם מחויבים להסכים להצעה והמעסיק אינו מחויב להציע הסדר שכזה.

לפי הסדר זה העובד יעבוד לפחות יום אחד בשבוע במתכונת של עבודה מרחוק, כהסדר קבוע. עוד קובעת ההצעה כי אם הצדדים הסכימו להסדר שכזה הדבר יהיה חייב להיות מעוגן בהסכם כתוב בין שני הצדדים שבו יוגדרו תנאי העבודה מרחוק.

במסגרת הסדר זה יצרכו המעסיק והעובד להגיע להסכם שיעוגן בכתב על חלופות לזכויות הסוציאליות שלא מתקיימות בהסדר של עבודה מרחוק.

בנוסף הסדר זה יבקש למנוע את זה שבכסות העבודה מרחוק, יחשוב המעסיק כי העובד יהיה זמין עבורו 24 שעות ויעבוד תחת כל מצב וסיטואציה. לכן מוצע לקבוע כי העבודה מרחוק תהיה כפופה להוראות לפי חוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א–1951¹⁵ ובכפוף לכל דין ופסיקה אחרים.

¹⁴ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

¹⁵ ס"ח התשי"א, עמ' 204.

בנוסף על פי הצעת החוק זכויותיו הסוציאליות של העובד ישמרו במלואן ותשמר פרטיותו. עוד מוצע לתקן את חוק הביטוח הלאומי כך שביטוח מפני תאונות עבודה יחול גם על מקרים בהם העובד עובד בהסדר של עבודה מרחוק.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב

הצעת חוק התייעלות כלכלית (תיקון קהילות תעשיות כתומות), התשפ"ב–2022

- הגדרות 1. בחוק זה -
- "נרחב" - שיעור שקבע שר האוצר, לאחר התייעצות עם רשות מעבר צודק כהגדרתה בחוק רשות מעבר צודק, התשפ"ב–2022 ;
- "תעשייה כתומה" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה ; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
- תיקון סעיף 3א 2. בחוק התייעלות כלכלית, התשס"ט–2009, בסעיף 151, אחרי פסקה (7) בסעיף קטן (ב) יבוא :
- "(8) שיעור התושבים נרחב אשר מקום עבודתם הקודם הינו בתעשייה כתומה"

דברי הסבר

באזורים אשר מאופיינים בכך שפלגים מאוכלוסייתם עובדים בתעשיות מזהמות, לרוב מתפתח מרקם קהילתי סביב אותם אזורים. כחלק מתהליכי המעבר הצודק כדי להתמודד עם משבר האקלים, מקומות עבודתם יסגרו, ואותם תושבים ייתכן ויצטרכו לעזוב אזורים אלה בחיפוש אחר פרנסה, ובכך יתפרק המרקם הקהילתי שנוצר במשך השנים. כדי לתמרץ את אותם תושבים לא לעזוב את מקור מגוריהם, ולשמור על הקהילה שהם בנו מוצע לקבוע כי אזורים בהם יש שיעור תושבים נרחב שמקום עבודתם הקודם נחשב מקור פליטה, יהיה אחד מהשיקולים שתצטרך הממשלה לשקול בבואה להחליט על אזור מסוים הוא בעל עדיפות לאומית.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעות חוק קיימות בכנסת או בתיק משנה שעברה שהוצעו בהן שינויים

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (שירותי תחבורה ציבורית ללא תשלום), התשפ"ב-2022

1. תיקון סעיף 61 בפקודת התעבורה¹⁶ (להלן – הפקודה), בסעיף 61ב(א), בתחילתו יבוא "בכפוף להוראות לפי סעיף 71ט,":

2. הוספת סעיף 71ט אחרי סעיף 71ח לפקודה יבוא:

"הטבות מעבר 71ט. (א) בעל רישיון להפעלת קו שירות לא יגבה תשלום בעד מתן שירותי תחבורה ציבורית, בעצמו או באמצעות אחר, מהבאים:

(1) מי שעבד בעבודתו האחרונה בתעשייה כתומה X חודשים, שהיא תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

(2) מי שמצוי בהכשרה תעסוקתית לעבודה בתעשייה או תעסוקה ירוקה, שהם כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה.

(ב) השר יתקין התקנות הדרושות לצורך מימוש ההטבה למנויים בסעיף קטן (א).

¹⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

(ג) השר, בהתייעצות עם הועדה למעבר צודק כהגדרתה בחוק הועדה למעבר צודק, התשפ"ב-2022, עם בעלי רישיון להפעלת קו שירות ועם נציגי רשויות מקומיות, ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות בדבר מקרים חריגים שבהם ייגבה תשלום בעד שירותי תחבורה ציבורית מהמנויים בסעיף קטן (א).

(ד) השר יבחן מעת לעת את הצורך בעדכון ההוראות לפי סעיף זה בהתאם לשינויים במסגרת תהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן."

ד ב ר י ה ס ב ר

במסגרת המעבר לכלכלה דלת פחמן, שמתחייב ממשבר האקלים ונזקיו הצפויים, עשויים להיפגע גם עובדים בתעשיות המזהמות ("תעשיות כתומות") שפרנסתם תלויה בתעשיות כאלו פעמים רבות בתהליך זה אף עשויות להיפגע קהילות שלמות, שרבים מהחברים בהן מתפרנסים מתעשיות אלו, באופן שעשוי לפגוע במרקם החברתי של הקהילה, אשר מלכתחילה לעתים שייכת לשכבות המוחלשות בחברה.

בנוסף, לעידוד השימוש בתחבורה הציבורית יתרונות רבים לחברה, לסביבה ולכלכלה. תחבורה ציבורית מפחיתה את זיהום האוויר היות והיא מצמצמת את השימוש ברכב פרטי, שהוא הגורם הממונע המזהם ביותר שקיים.

נוסף על כך, לתחבורה הציבורית יתרונות חברתיים היות והיא מאפשרת לאוכלוסיות אשר אינן מחזיקות ברכב פרטי לממש את הזכות לנגישות ותנועה ובהם קשישים, סטודנטים ומעוטי יכולת. מומחים בתחום התחבורה מצביעים על כך שתחבורה ציבורית בחינם, תביא לעלייה חדה במספר משתמשי התחבורה הציבורית, תעלים את עומסי התנועה ותחזיר את ההשקעה למשק. לפי הערכות, הפיכת שירותי התחבורה הציבורית לשירותים ללא תשלום תצמצם את פערי השימוש בין אמצעי התחבורה ליחס של כ-35% עד 65% לטובת כלי הרכב הפרטיים. לצד ההשקעה הממשלתית, מומחים צופים תרומה לתוצר המקומי שיכולה להגיע לעשרות מיליוני שקלים חדשים בשנה.

על מנת לאפשר מחד מעבר צודק לכלכלה דלת פחמן אשר בטווח הארוך עתידה להיטיב גם עם אותם עובדים, ומאידך שמירה על המרקם הקהילתי ומניעת פירוק הקהילה הצעת החוק מבקשת לקבוע כי עבור אלה שעבודתם הקודמת הייתה בתעשייה כתומה ונמצאים כרגע בהכשרות מקצועית לתעשיות ירוקות ייתנו שירותי תחבורה ציבורית ללא תשלום.

הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת מוסי רז (פ/24/1342).

השינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה
למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הארכת תקופת הזכאות לדמי אבטלה למובטל שהוא יוצא תעשייה כתומה ומצוי בהכשרה תעסוקתית), התשפ"ב-2022

תיקון סעיף 171 1. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-171995, בסעיף 171, אחרי סעיף קטן (א1) יבוא:

"(א2) מובטל שעבודתו האחרונה הייתה בתעשייה כתומה, ושעבד בה X חודשים ושנמצא בהכשרה תעסוקתית לתעשייה ירוקה או תעסוקה ירוקה, תוארך לגביו תקופת התשלום המירבית כהגדרתה בסעיף 171א(א), בשלושים ימים נוספים, מעבר למספר הימים החל עליו לפי סעיף קטן (א).
"(א3) לעניין סעיף זה –

"תעשייה ירוקה" או "תעסוקה ירוקה" - כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה;

"תעשייה כתומה" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת."

ד ב ר י ה ס ב ר

בעקבות תהליך המעבר הצודק הדרוש על מנת להתמודד עם משבר האקלים תביא איתה פגיעה קשה בעובדים המועסקים בתעשיות מזהמות. פגיעה קשה זאת עלולה להביא לקריסה של משקי בית ולהביא אותם אל מתחת לקו העוני. בהצעת חוק זו, מוצע להאריך את תקופת הזכאות המרבית לדמי אבטלה שנקבעה לגבי מובטל שעבודתו הקודמת הייתה במקום עבודה הנחשב למקור פליטה כדי להעניק להם סיוע נוסף שיאפשר להם להחזיק מעמד ולהעניק לעובדי התעשיות המזהמות רשת ביטחון כדי להתמודד עם השלכות תהליכי המעבר הצודק.

הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת קטי קטרין שטרית (פ/832/23). השינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

¹⁷ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

הצעת חוק פיצויים לעסקים הנפגעים פגיעה משנית מהמעבר לכלכלה דלת פחמן, התשפ"ב-

2022

- הגדרות 1. בחוק זה –
- "המשרד" – משרד האוצר;
- "השר" – שר האוצר.
- "חוק מס ערך מוסף" – חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975¹⁸;
- "מחזור עסקאות" – מחזור עסקאות כמשמעותו בחוק מס ערך מוסף, למעט עסקאות שסעיף 20 או 21 לחוק האמור חלים עליהן, ולמעט פיצוי ששולם לפי חוק זה;
- "מס תשומות" – כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף;
- "עסק" – לרבות משרדים, חנות, או כל מבנה אחר המשמש לפעילות עסקית;
- "עסק תומך" – עסק שסיפק שירותים לאורך X חודשים למקום המוגדר תעשייה כתומה ושמטן השירותים הופסק בשל הפסקת הפעילות של מקום זה;
- "תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת;
2. הכרה בבעלי עסקים (א) השר יתקין תקנות אשר יסדירו את תהליך ההכרה בעסקים תומכים כנפגעים משניים כנפגעים משניים מתהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן.
3. הכרה בנפגע עבודות (א) בהתאם לתקנות שיוקנו על פי סעיף 2(א), בעל עסק זכאי לפנות תשתית מתמשכות כדי להכיר בו כנפגע משני מתהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן ולקביעת הפיצוי לו זכאי בעל העסק.
- (ב) בעל עסק יוכר כנפגע הזכאי לפיצויים כאמור בסעיף קטן (א) אם מתקיימים בו כל אלה:

¹⁸ ס"ח התשל"ו, עמ' 52.

(1) בית העסק מהווה עסק תומך כהגדרתו בחוק זה ובפרט כי הפסקת מתן השירותים לתעשייה כתומה הייתה תוצאה של הפסקת הפעילות של בית העסק שהשתייך לתעשייה זו;

(2) לבית העסק X עובדים לפחות;

(3) מחזור העסקאות של בעל העסק, במהלך X החודשים שלאחר הפסקת מתן השירותים לתעשייה כתומה, פחת באופן יחסי, בממוצע שנתי, בהשוואה ל-24 החודשים שקדמו ליום הפסקת מתן השירותים, ביותר מ-40% (להלן – הפרש מחזור העסקאות).

פיצוי 4. (א) המדינה תשלם לבעל עסק, שהוכר כנפגע לפי סעיף 3, פיצוי בסכום השווה ל-X ממחזור העסקאות, ולא יותר מחצי מיליון שקלים חדשים בשנה.

(ב) בעת קביעת הפיצוי לפי סעיף זה, יתחשב המשרד, בין היתר, בהפחתה בהוצאות העסק שנובעת מהירידה במחזור העסק.

(ג) המשרד מוסמך לפסוק לבעל עסק גם החזר הוצאות נלוות של בעל העסק שנועדו להקטנת הנזק, וכן לפסוק הוצאות חשבונאיות, שמאיות ומשפטיות שיידרשו להגשת התביעה ולהוכחתה.

(ד) פיצויים שנקבעו לבעל עסק, לפי סעיף זה, ישולמו לבעל עסק בתוך 30 ימים מיום שהחלטת המשרד תיהפך לסופית.

מועד מתן החלטה 5. החלטות המשרד לפי סעיפים 3 ו-4 יינתנו בתוך 15 ימים ממועד הגשת כל המסמכים הדרושים למתן החלטה לפי הסעיפים האמורים.

ערעור 6. החלטות המשרד, לפי חוק זה, ניתנות לערעור לפני בית משפט השלום בתוך 30 ימים מיום מתן ההחלטה.

שמירת דינים 7. אין בהוראות חוק זה כדי לפגוע בזכויות המוקנות לבעל העסק על פי כל דין.

ביצוע ותקנות 8. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להתקין תקנות לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

המעבר לכלכלה דלת פחמן הוא תהליך הכרחי שנובע מהמחויבות לבריאות ולרווחתם של בני אדם ושל כדור הארץ כפלנטה מקיימת חיים, ועל פי גורמים כלכליים בינלאומיים כגון קרן המטבע העולמית, הוא אף טומן בחובו יתרונות וצמיחה כלכליים לטווח הארוך.

יחד עם זאת, יש בתהליך זה פוטנציאל פגיעה בטווח הקצר בגורמים השונים התורמים לתעשיות המזהמות. בפרט, הצעת חוק זו מבקשת למתן את הפגיעה בעסקים שתורמים באופן "משני" לתעשיות כאלו. כלומר, עסקים אשר אינם כשלעצמם חלק מהתעשיות המזהמות, אך עשויים להיפגע משמעותית מצמצום פעילותן. לפי הצעת החוק, בעל עסק כזה יהיה עשוי להיות זכאי

לפיצויים מהמדינה, בכפוף להכרה בו ככזה ובשיעור התלוי בהכנסותיו טרם הגשת הבקשה.
הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת עודד פורר
(פ/1269/22). השינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת
במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק תשלום פיצויים בשל אירועי טבע קיצוניים כתוצאה ממשבר האקלים, התשפ"ב–

2022

1. הכרזה על אירוע טבע קיצוני
(א) הממשלה תכריז על אירוע טבע קיצוני לפי המלצת השר להגנת הסביבה, שניתנה לאחר התייעצות עם השר הממונה על השירות המטאורולוגי, על השירות ההידרולוגי או על המכון הגיאולוגי.

(ב) (1) בהכרזה על אירוע טבע קיצוני כאמור בסעיף קטן (א), תביא הממשלה בחשבון את כל אלה:

(א) תחומי האזור או האזורים בהם התרחש האירוע;

(ב) הנזקים שנגרמו כתוצאה מהאירוע;

(ג) הסכום הכולל המשוער של הפיצויים שיהא על הממשלה לשלם לפי חוק זה בשל הנזקים כאמור בפסקת משנה (ב).

(2) בהכרזתה תקבע הממשלה את אלה:

(א) נזקים שניתן היה לבטח קודם לאירוע הטבע הקיצוני;

(ב) התקציב המקסימלי לתשלום בעד הנזקים המזכירים בפיצוי כאמור בסעיף 2.

(ג) לעניין זה, "אירוע טבע קיצוני" – תופעת טבע בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של תופעות טבע אשר גרמו לנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה, ושגורמי המקצוע המוסמכים במשרד להגנת הסביבה סבורים שמשבר האקלים תרם להיווצרותו או לעוצמתו.

2. זכות לפיצויים
(א) מי שנגרם לו נזק עקב אירוע טבע קיצוני זכאי לפיצויים מאוצר המדינה לפי חוק זה (להלן – זכאי).

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לגבי נזק שהממשלה קבעה כי ניתן היה לבטחו, תשלום הפיצויים לזכאי בעדו לא יעלה על 65% מאותו נזק; ואולם, פיצוי בעד אובדן הכנסה או נזק אחר שלא ניתן היה לבטחו, ישולם לזכאי בהתאם להחלטת הממשלה ולכללים שיקבע שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת כאמור בסעיף 3.

(ג) זכאי שנוקו היה מבוטח בחוזה ביטוח ישולמו הפיצויים על ידי חברת הביטוח בשיעורים, בתנאים ולפי הוראות חוזה הביטוח, ולא יהיה זכאי לכפל פיצויים בעד אותו נזק.

(ד) הפיצויים ישולמו מקרן הפיצויים כמשמעותה בסעיף 2א לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, תשכ"א-1961¹⁹.

תשלום פיצויים 3. (א) ישולמו פיצויים בעד נזק ושר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת יקבע:

(1) את הזכאי לקבלת הפיצויים, ורשאי הוא להתנות את תשלום הפיצויים בשיקום הנזק;

(2) את שיעורי הפיצויים, ורשאי הוא לקבוע שיעורים שונים לכל סוג של נכסים, לכל סוג של זכאים ולכל סוג של נזקים, והכל בהתחשב עם היקף הנזק, תדירות הנזקים שפקדו את הזכאי, את האזור וכן גורמים אחרים;

(3) כללים לקביעת שווי הנזקים והגורמים שיובאו בחשבון לחישוב שווי הנזק;

(4) כללים למתן ערבות לזכאים לקבלת פיצויים;

(5) כללים לביצוע תשלום הפיצויים;

(6) את סוגי הנכסים שניתן לבטחם לפי בקשת בעליהם עד לתקרת שווי שיקבע, התשלומים שיחולו לגבי ביטוח כאמור ותקופת הביטוח.

תיקון חוק מס רכוש וקרן פיצויים 4. בסעיף 2א(א) לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, אחרי "הנגבים בכל שנה" יבוא "וכן 11% מהכנסות רשות מקרקעי ישראל ממכירת קרקע יופרשו לקרן הפיצויים מדי שנה".

דיווח לכנסת 5. שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, בתוך שישה חודשים ממועד שבו הוכרז אירוע טבע קיצוני כאמור בסעיף 1, על בקשות הפיצויים שהתקבלו, תוצאות הליך בירורן וסכום הפיצויים הכולל שניתן לגביו סעד בהתאם להוראות חוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנים האחרונות גוברת תדירותם ועוצמתם של אירועי טבע קיצוניים, בשל השינויים שמביא עמו משבר האקלים. אירועים מסוג זה לרוב מתאפיינים בהרס אדיר ממדים ובפגיעה גדולה בשלל תחומי החיים של אזרחים, ובעיקר של השכבות החלשות, שהן הפגיעות ביותר.

¹⁹ ס"ח התשכ"א, עמ' 100.

הצעת חוק זו מבקשת למסד מנגנון פיצויים מדינתי עבור אירועים מסוג זה, שההכרזה עליהם תיעשה ע"י הממשלה, לפי המלצת שר הסביבה ולאחר היוועצות מחייבת בגורמים המקצועיים. הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת אוסאמה סעדי (פ/2288/24). השינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי אבטלה למי שנמצא בהכשרה מקצועית ירוקה),
התשפ"ב–2022

הגדרות 1 בחוק זה -

"ועדת מעבר צודק" – כפי שהוקמה לפי חוק מעבר ועדת מעבר צודק, התשפ"ב-2022.

"תעשייה ירוקה" או "תעסוקה ירוקה" – כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה.

"תעשייה כתומה" - תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

הוספת סעיף 173 א 2. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה–1995 (להלן: החוק העיקרי)²⁰, אחרי סעיף 173 יבוא סעיף 173 א:

"(א) זכאי שנשלח להכשרה מקצועית לתעסוקה ירוקה, כפי שזו הוגדרה ברשימה שקבע שר העבודה והרווחה כאמור בסעיף קטן (ב) להלן, ישולמו לו דמי אבטלה בסכום השווה לתשלומים הניתנים לו בהכשרה מקצועית, או מלוא דמי האבטלה שהיה זכאי להם אילו היה מובטל, הגבוה מבניהם."

"(ב) שר העבודה והרווחה, באישור ועדת העבודה והרווחה יקבע רשימת תעשיות ירוקות בהן יועדפו ההכשרות המקצועיות, וקביעת משך ההכשרות לתעשיות ירוקות בהסתמך על הקריטריונים וההבדלים בין מגוון הענפים."

"(ג) שר האוצר, באישור ועדת העבודה והרווחה ולאחר התייעצות עם ועדת מעבר צודק, יקבע את תקופת הארכת האבטלה המרבית לצורך הכשרה תעסוקתית ירוקה."

"(ד) סעיף קטן (ג) לחוק העיקרי בסעיף 173, במקום "ההכשרה המקצועית" יבוא "ההכשרה המקצועית, לרבות הכשרה מקצועית לתעסוקה ירוקה.""

²⁰ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

הוספת סעיף 174 ב 3.

לאחר סעיף 174א לחוק העיקרי יבוא סעיף 174ב:

"(א) מבוטח שמתקיימים בו כל אלה, זכאי למענק כאמור בסעיף 174 סעיף קטן (ג):

"(1) מקום עבודתו הקודם היה בתעשייה כתומה"

"(2) השלים הכשרה תעסוקתית לתעסוקה ירוקה ולא החסיר מפגש אחד לאורך כל תקופת ההכשרה כפי שנקבעה בסעיף 173א(ב) לחוק העיקרי.

"(ב) שר העבודה והרווחה, ובהסכמת שר האוצר ולאחר אישור ועדת העבודה והרווחה יקבעו מהם הקריטריונים וגובה המענק היוענק לעומד בתנאי סעיף 174 סעיף קטן (א).

תחולה 4. תחילתו של חוק זה שנה שלאחר פרסומו.

ד ב ר י ה ס ב ר

דמי אבטלה משתלמים למי שצבר את תקופה האכשרה הקבועה לגביו בחוק, ובלבד שטרם חלפה שנה מהיום שהפך למובטל (להלן – שנת הזכאות), וזאת מכיוון שדמי האבטלה נועדו להוות פתרון קצר מועד, תקופת גישור בין מקום עבודה אחד למשנהו. כיום, זכאי לדמי אבטלה שנשלח להכשרה מקצועית מקבל דמי אבטלה מופחתים בסכום השווה להפרש שבין התשלומים הניתנים לו בהכשרה מקצועית לבין מלוא דמי האבטלה שהיו משתלמים לו אילו היה מובטל. נוכח היתרונות הגדולים של קורסי ההכשרה המקצועית, אין מקום להפחית מדמי האבטלה המגיעים למי שמשתתף באותם קורסים. לפיכך, מוצע לבטל את ההפחתה האמורה ולאפשר למשתתפים בקורסי הכשרה מקצועית לתעסוקה ירוקה לקבל את הגבוה מבין התשלומים שיקבל בהכשרה המקצועית לבין דמי האבטלה אשר היו ניתנים לו לא היה מובטל. זאת, על מנת לתמרץ השתתפות גדולה יותר בהכשרות לתעסוקה ירוקה ולאפשר לשוק העבודה להבריא את עצמו באמצעות הכשרת עובדים במסגרת תהליך של הכחדת תעשיות מזהמות ומעבר צודק לעבר ענפי תעשייה ירוקים וסביבתיים.²¹

כמו כן, כדי לתמרץ עובדים להשתתף באותן הכשרות מקצועיות לתעסוקה ירוקה, מוצע להעניק מענק לאלו המסיימים אותן, בדומה למענק לאלה המשתתפים בעבודה מועדפת. נוסף על כך, מטרת המענק תוכל להעניק רשת ביטחון לפרק הזמן בו סיים הזכאי את ההכשרה המקצועית לתעסוקה ירוקה ועד שימצא עבודה בתחום. הצעות חוק דומות הצעות חוק דומות בעניינים של הכשרות מקצועיות ודמי אבטלה הונחו על

²¹ צמיחה ירוקה - מחברים בין כלכלה לבין סביבה, המשרד להגנת הסביבה 2011 (תאריך עדכון 10.05.2020): https://www.gov.il/BlobFolder/reports/p0720_green_growth/he/sustainability_economy_P0720.pdf

שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/703/23), על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת יעקב אשר וקבוצת חברי כנסת (פ/2577/23), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת עידן רול וחבר הכנסת יאיר לפיד (פ/1613/23). השינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

התשפ"ב – 2022

1. בחוק זה –

הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.²²

בחוֹק ההוצאה לפועל, התשכ"ז–1967²³, אחרי סעיף 22 יבוא :

של מי שעבד
בתעשייה כתומה

(ב) הוגשה התנגדות כאמור בסעיף קטן (א) ונוכח הרשם כי נסיבות העניין מצדיקות את ביצוע העיקול על אף שעבודתו הקודמת של החייב היא בתעשייה כתומה, יצווה על ביצוע העיקול מנימוקים שיירשמו; ניתן צו כאמור, רשאי בעל התפקיד לבצע את העיקול אף אם טרם חלפו 20 ימים מיום מסירת האזהרה.

(ג) במידה והחייב החל בהליך של הכשרה מקצועית לא יוכל בעל התפקיד לפתוח בהליכי הוצאה לפועל כנגד החייב."

תהליך המעבר הצודק כחלק מהתמודדות עם משבר האקלים יביא לכך שעובדים רבים ימצאו עצמם

²³ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116.

מחוץ למעגל התעסוקה ומצבם הכלכלי יורע. הצורך בהערכות למשבר האקלים ידוע וברור, אך בעת ועונה אחת אין לזנוח את הדאגה לרווחתם של אלה שעתידיים להיפגע ממנו- עובדי התעשיות הכתומות העתידות להיסגר. הפגיעה הכלכלית שתגרם יכולה להביא עובדים בתעשיות כתומות לכניסה להליכי הוצאה לפועל, על אף שהם אינם אחראים לפגיעה הכלכלית שתגרם להם. בנוסף, יש רצון לעודד ולתמרץ את עובדי התעשיות הכתומות לפנות אל הכשרות מקצועיות וזאת על מנת שיוכלו להשתלב במהרה ובהצלחה מחדש בשוק העבודה.

לפי המוצע, אם המעקל נוכח כי החייב עבד בתעשייה כתומה, ימסור לחייב אזהרה שבה יוסבר לו כי באפשרותו להגיש התנגדות לעיקול או לשלם את חובו, זאת בתוך 20 ימים. אם חלפו אותם 20 ימים או שהרשם נוכח כי הנסיבות מצדיקות לבצע את העיקול למרות גילו של החייב ונתן צו בהתאם, אפשר יהיה לבצע את צו העיקול. אם נוכח בעל תפקיד כי החייב החל בהליך הכשרה מקצועית, לא יפתח נגדו בהליכים כלל.

לאור ההבנה כי מדובר בפלח אוכלוסייה מוחלש בעל אפשרויות פרנסה מצומצמות ונמוכות, גם אם אכן צבר חוב כזה או אחר, על רשם ההוצאה לפועל לתת לאוכלוסייה זו יחס מיוחד. הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חברת הכנסת פנינה תמנו-שטה וקבוצת חברי הכנסת (פ/19/2885), על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/20/1110), ועל ידי חבר הכנסת דב חנין וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/3738), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/22/388) ועל ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/22/1392), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/23/492). השינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק הפנסיה (מועד תחילת הביטוח הפנסיוני לעובדי התעשיות הכתומות), התשפ"ב –

2022

- מטרה 1. מטרת חוק זה להבטיח ולשפר את הזכויות הפנסיוניות של עובדים בתעשיות ירוקות בשל המעבר הצודק לתעשייה ירוקה.
- הגדרות 2. בחוק זה –
"עובדי תעשיות כתומות" – מי שעובדתו הקודמות הייתה בתעשייה כתומה כמפורט בסעיף 4(ב);
"תעשייה ירוקה" – כל תעשייה או מקצוע שהוכרזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ככאלו התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה או כאלו המעניקים שירותים או מוצרים התורמים ישירות או בעקיפין לשימור והגנה על איכות הסביבה.
- מועד תחילת ביטוח פנסיוני 3. (א) מעסיק הנמנה עם תעשיות ירוקות, יבטח את עובדי התעשיות הכתומות בביטוח פנסיוני, לפי הוראות כל דין לרבות צו הרחבה, הסכם לרבות הסכם קיבוצי, וכן הסדר או נוהג, החל מיום העבודה הראשון של העובד בתעשייה כתומה אצל המעסיק; ביצוע ההפרשות לקופת הגמל יכול שייעשה לאחר תקופה של עד שלושה חודשי עבודה, או בתום שנת המס, לפי המוקדם, רטרואקטיבית ליום תחילת העבודה אצל המעסיק.
(ב) הוראת חוק זה גוברת על הוראות כל דין, לרבות צו הרחבה, הסכם לרבות הסכם קיבוצי, וכן הסדר או נוהג, ולמעט אם הוא מיטיב עם העובד בתעשייה כתומה לעניין מועד תחילת ההפרשות לקופת הגמל.
- הכרזה על תעשיות כתומות 4. (א) ועדת הפנים והגנת הסביבה והגנת הסביבה של הכנסת תכריז על תעשיות כתומות לפי המלצת השר להגנת הסביבה שניתנה לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, שר הכלכלה, ושרים נוספים הממונים על תעשייה בתקנים ירוקים. –
(ב) לעניין זה –
"תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן

הכנסה ; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

(ג) (1) בהכרזה על תעשייה כתומה כאמור בסעיף קטן (א), תביא ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בחשבון את כל אלה :

(א) הנזקים שעתידים להגרם מסגירת הענף התעשייתי לעובדי הענף.

(ב) הנזקים שעתידים להיגרם לסביבה מהמשך פעילות הענף התעשייתי.

(ג) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה ורמת הזיהום המופקת מהן ביחס למיקומם הגיאוגרפי.

(ד) הסכום הכולל המשוער של הפיצויים המוגברים שיהא על הממשלה לשלם לפי חוק זה בשל הנזקים כאמור שיגרמו לעובדים בסעיף 2.

(ג) (2) בהכרזה על תעשייה ירוקה כאמור בסעיף קטן (א), תביא ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בחשבון את כל אלה :

(א) התרומה הצפויה של הענף התעשייתי לאיכות הסביבה.

(ב) אפשרויות התעסוקה והשכר הצפויים בענף התעשייתי.

(ג) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה במיקום התעשיות שעתידות להיסגר לפי חוק זה.

(ג) (3) בהכרזתה תקבע ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת את אלה :

(א) רמת זיהום כסף לסגירה וואו המשכיות של מקום עבודה מהתעשיות הירוקות והכתומות.

(ב) ענפים תעשייתיים שאותם יש לסגור לצמיתות על אף מיקומם הגיאוגרפי ו\ או רמות הסף של הזיהום שיקבעו כאמור בסעיף 4 (ג) (1) לחוק זה.

דיווח לכנסת 5. שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, בתוך שישה חודשים ממועד שבו הוכרזה תעשייה כירוקה כאמור בסעיף 4 לחוק זה, על מספר הגמלות המשולמות, תוצאות הליך בירורן וסכום המיסים הנחסך בהתאם להוראות חוק זה.

ביצוע ותקנות 6. שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת שר העבודה והרווחה ושר המשפטים, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

עם הגלובליזציה והשינויים הסביבתיים שלהם היא גרמה, חלו שינויים בדין ושינויים בעמדת הרשויות כלפי תעשיות אלה. לאחרונה, פועלות רשויות המדינה במעבר צודק לתעשיות ירוקות שאינן מזהמות, בלי שנדון נושא גמלות הפנסיה, שכאמור בכוחו לעודד בצורה מפקחת את המעבר לתעשיות ירוקות.

מכאן, לצורך ההגדרה של "תעשייה ירוקה", מוצע להגדיר "תעשייה כתומה" כתעשייה מזהמת

בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה. תעשייה כתומה הינה תעשייה שעתידה להיכחד ועל כן חושפת את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית.

המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" שמטרתם לבסס כלים להתמודדות עם ההכחדה של תעשיות מזהמות ומעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק.

לפי הדין הנוהג כיום יש הפליה בין עובד המגיע עם חיסכון פנסיוני פעיל לבין עובד ללא חיסכון פנסיוני. לגבי הראשון, החוק מחייב את המעסיק להתחיל את ההפקדות לאחר שלושה חודשים, רטרואקטיבית ליום העבודה הראשון. לעומת זאת לעובד שהגיע ללא חיסכון פנסיוני המעסיק נדרש להתחיל להפקיד רק לאחר שישה חודשים, ללא חובה לבצע את ההפרשות רטרואקטיבית מהיום הראשון.

כך, עובד שאין לו חיסכון פנסיוני פעיל, משום שלא עבד במשך תקופה או שעבד אצל מעסיק קודם תקופה פחותה משישה חודשים ולא פתח קרן פנסיה, או משום שהיה עצמאי ולא פתח לעצמו קרן פנסיה, מאבד הפרשות לפנסיה של עובד ומעסיק במשך שישה חודשי עבודה מלאים. זהו הפסד משמעותי, שהיקפו תלוי בשכר העובד. יש בכך גם תמריץ להעסיק עובדים לתקופות קצרות משישה חודשים, כדי שלא תחול חובה להפרשות הפנסיוניות.

הצעת חוק זו באה לתקן את ההפליה ולהשוות את תנאיהם של העובדים בתעשייה ירוקה מול המעסיק, בין אם היה להם חיסכון פנסיוני קודם ובין אם לאו, וכך לאפשר לעובד למקסם את תקופת החיסכון לפנסיה, במקביל להאצת המעבר להעסקה בתעשיות ירוקות.

הצעות חוק דומות בעניינים של מועד תחילת הביטוח הפנסיוני הונחו על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/19/1969), על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברי הכנסת אילן גילאון ומיקי רוזנטל (פ/20/986), על שולחן הכנסת העשרים ואחת על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/21/105), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/22/412), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/23/245). שינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק ייצוג הולם של עובדי התעשיות הכתומות לשעבר בשירות הציבורי (תיקוני חקיקה),
התשפ"ב–2022

1. תיקון חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט–1959²⁴, בסעיף 15א –
המדינה (מינויים)

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "ושל עולים חדשים", יבוא "של עובדים שמקום
עבודתם הקודם הוא בתעשיות כתומות";

(2) בסעיף קטן (ו), אחרי "ושל עולים חדשים", יבוא "של עובדים שמקום
עבודתם הקודם הוא בתעשיות כתומות".

(3) בסעיף קטן (ט) בסופו יבוא:

"תעשיות כתומות" – כל תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה
או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה
פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם
יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או
באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של
הכנסת.

ד ב ר י ה ס ב ר

חקיקת הייצוג ההולם שעברה בכנסת בשנים האחרונות נועדה ליצור העדפה מתקנת של מגזרים
שונים באוכלוסייה, אשר ייצוגם בשירות הציבורי קטן מחלקם היחסי באוכלוסייה (דוגמת נשים,
ערבים, דרוזים, צירקסים, עולים, אנשים בעלי מוגבלויות וכדומה).

עם זאת, בעקבות תהליכי המעבר הצודק כחלק מהתמודדות עם משבר האקלים, עובדים רבים
ימצאו את עצמם מחוץ למעגל התעסוקה. לרוב יהיה מדובר בעובדים אשר יכולתם להשתלב מחדש
בשוק התעסוקה תהיה נמוכה, בין אם בגין גילם, או בגין מחסור בכישורים מתאימים להשתלב
בשוק העבודה של המאה ה-21.

מתוך הרצון לרתום גם את המגזר הציבורי להתמודדות עם משבר האקלים וגלי האבטלה
שיבואו בעקבותיו, מוצע לתקן את חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט–1959, בהם קיימות
הוראות הנוגעות לייצוג הולם של מגזרים שונים בשירות המדינה ובחברות ממשלתיות, ולהוסיף

²⁴ ס"ח התשי"ט, עמ' 86.

בהם הוראה המחייבת ייצוג הולם של עובדים שמקום תעסוקתם הקודם היה בתעשיות כתומות. הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת אמנון כהן (פ/19/1776) וכן על ידי חבר הכנסת משה גפני וקבוצת חברי כנסת (פ/19/1425). שינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – חובת לימודי סביבה ואקלים) התשפ"ב–2022

- תיקון סעיף 2 1. בחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג–1953²⁵ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2(א) –
- (1) בפסקה (2), אחרי "ולהשקפותיו של הזולת" יבוא "לפתח מודעות סביבתית ואחריות לשמירה על אקלים כדור הארץ";
- (2) בפסקה (10), בסופה יבוא "ולעודד שמירה על אקלים כדור הארץ והטמעת חשיבה סביבתית"
- (3) אחרי סעיף (13) יבוא:
- (14) לחנך לרכישת השכלה גבוהה בתחומים שיתרמו תרומה משמעותית למטרות החינוך הממלכתי לפי סעיף 2(א)
- הוספת הסעיף 5א 2. אחרי סעיף 5 לחוק העיקרי יבוא:
- "תוכניות השלמה 5א. (א) השר יקבע לכל מוסד חינוך רשמי שלוש לחינוך סביבתי, תוכניות השלמה שיונהגו בו:
- (1) תוכנית השלמה לחינוך סביבתי שתכלול,
- בין השאר, מערכי הכשרה בנושא שמירה על איכות הסביבה ועל אקלים כדור הארץ, ופיתוח מודעות ליחסי אדם-סביבה (בחוק זה – תוכנית השלמה לחינוך סביבתי)
- (ב) השר יגיש לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת את תוכניות ההשלמה לחינוך סביבתי, וידווח על הנהגתן במוסדות החינוך בסיום כל שנת לימודים."
- תוכנית ראשונה 3. תוכניות ראשונות לפי סעיף 2 יוכנו ויוגשו לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת בתוך שישה חודשים מיום פרסומו של חוק זה.
- תחילה 4. תחילתו של חוק זה בשנת הלימודים תשפ"ג.

²⁵ ס"ח התשי"ג, עמ' 137.

החלה בהדרגה 5. סעיף 5א לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה יוחל בהדרגה החל בשנת הלימודים תשפ"ג, על פי קביעת שר החינוך, התרבות והספורט בצווים, ובלבד שהחלתו תושלם לא יאוחר מתחילת שנת הלימודים תשפ"ד.

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת חוק היא להבטיח הפניית משאבים ניכרת להכשרה מקצועית של אנשי ונשות חינוך בנושאים של סביבה ואקלים באמצעות בניית תוכניות השלמה ממלכתיות מחייבות באותם נושאים. התוכניות המוצעות נועדו לפתח בקרב תלמידות ותלמידים מודעות סביבתית, מודעות מגדרית, וכישורים בתקשורת לא-אלימה, שיסייעו להם לעצב את בחירות מודעות בעולם בו משבר האקלים כבר החל לתת את אותותיו.

בשנים האחרונות אנו עדים לאירועי אקלים קיצוניים בעולם, שכוללים טמפרטורות גבוהות שוברות שיאים, שריפות ענק, שנות בצורות ממושכות, ועוד. ילדים ונוער ברחבי העולם מתארגנים בתגובה לאירועים אלה ודורשים מאיתנו לספק פתרונות ממשיים להתמודדות עם משבר האקלים. על מדינת ישראל להבטיח לתלמידים ולתלמידות בישראל מענים איכותיים ומקצועיים של חינוך בראי משבר האקלים, אשר יכללו הן הקניית ידע מקצועי והן ליווי רגשי. ליווי זה הינו בגדר חובה בתקופה של יציאה ממשבר אשר ערער באופן קיצוני את שגרת חייהם ולימודיהם של תלמידים בכל ההיבטים: הלימודיים, החברתיים, הרגשיים וכו'.

חינוך למודעות סביבתית ולשמירה על האקלים, ובכלל זה הקניית ידע אודות טכנולוגיות של מחזור ושל ייצור אנרגיות ברות-קיימא, וחינוך לשמירה על המערכות האקולוגיות הקיימות בישראל, הם אמצעי חיוניים להכנת תלמידות ותלמידים במערכת החינוך להתמודדות נכונה עם משבר האקלים.

על רקע מציאות בית ספרית זו, ואל מול משבר האקלים, חובה עלינו ליצור תוכניות חינוך רלוונטיות, שאינן עיוורות למציאות. במסגרת הצעת החוק מוצע כי להכליל את השמירה על האקלים, במסגרת מטרות החינוך הממלכתי ולקבוע כי שר החינוך יכין תוכניות השלמה לחינוך סביבתי, אשר יונהגו בכל מוסדות החינוך הרשמיים. עוד מוצע כי שר החינוך ידווח מדי שנה לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת על הנהגת התוכניות על מנת להגביר את השיח הציבורי בנושא ואת המודעות לחשיבות החינוך הסביבתי.

הצעת חוק זו תהפוך את בית הספר לזירה מחוללת שינוי ותוביל לצמצום מימדי זיהום הסביבה. בנוסף, הצעת חוק זו עתידה ליצור משרות ציבוריות נוספות בתחום החינוך היסודי והעל-יסודי בישראל ולתרום באופן משמעותי ליציאה מהמשבר הכלכלי.

הצעת חוק זו מבוססת בחלקה על הצעות חוק שהונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת קרן ברק (פ/331/23 : תיקון – [חינוך לשוויון מגדרי חובה](#)); על ידי חבר הכנסת אחמד

טיבי וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/2474 : תיקון – [חובת לימוד מאבק באלימות](#)); ועל ידי יוסף ג'בארין וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1971 : תיקון – [חובת הטמעת ערכי הסובלנות ומיגור האלימות](#)). השינויים הוצעו על ידי צוות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעות חוק קיימות לשלב בתיק כמו שהן

הצעת חוק לעידוד לימודים גבוהים והכשרות מקצועיות בתחומי הביטחון האקלימי, התשפ"ב –

2022

- הגדרות 1. בחוק זה –
- "מוסד להשכלה גבוהה" – כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה, מכללה אקדמית כהגדרתה בסעיף 1 לחוק המועצה להשכלה גבוהה וכן מכללה או מוסד על תיכוני אחר שיקבע השר;
- "לימודי ביטחון אקלימי" – לימודים הנוגעים להגנה על הסביבה והיערכות למשבר האקלים, לרבות טכנולוגיות של אנרגיות ירוקות, חיסכון באנרגיה, שדרוג מבנים לעמידה בתקנים סביבתיים, תכנון בר-קיימא, טכנולוגיה דלת-פחמן, וכל תחום אחר שיקבע השר להגנת הסביבה.
- "לימודי המשך" – לימודים לתואר שני, לימודי דוקטורט, ולימודי פוסט-דוקטורט;
- "מוסד לימוד ממלכתי" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק חינוך ממלכתי
- "תוכנית לימודים" – הכשרה מקצועית, לימודי תעודה, או מסלול לימודים אקדמי המזכים בקבלת תעודה;
- "תעודה" – תעודת מקצוע, תואר אקדמי, וכל תעודה אחרת שיקבע השר.
- "השר" – השר להגנת הסביבה.
- מטרה 2. מטרתו של חוק זה לתמוך בהכשרת עובדים, בעלי מקצוע ומומחים בתחומים הרלוונטיים לביטחון אקלימי ולהבטיח התמודדות מושכלת ואופטימלית עם משבר האקלים; זאת באמצעות, בין השאר, הקמת קרן ייעודית לתמיכה ב-(א) יצירת תוכניות לימודים גבוהים חדשניות שיתמקדו בידע, בטכנולוגיות ובמיומנויות הנדרשים לקידום כלכלה דלת-פחמן, דה-קרבוניזציה וצדק אנרגטי והן ב-(ב) בתוכניות הכשרה מקצועית ירוקות וחיוניות; הקצאת מלגות לתלמידי תואר שני ושלישי בתחומים של ביטחון אקלימי; ויצירת מסלולי התמחות של אקדמאים מתחום הביטחון האקלימי, בוועדות השלטון המקומי ובשלטון המרכזי.
- קרן למימון מסלולי 3. (א) מוקמת בזה קרן למימון יצירת מסלולי לימודי ביטחון אקלימי והכשרות לימוד והשכרות מקצועיות בתחומי הביטחון האקלימי (בסעיף זה – הקרן), שתפקידה לסייע במימון מסלולי לימוד בתחום הביטחון האקלימי והכשרות מקצועיות ירוקות, המנויים בתוספת הראשונה והשנייה, אשר יש חשיבות ציבורית וחברתית בהנגשתם ובפיתוחם.

(ב) הקרן תנוהל בידי הנהלה בת תשעה חברים שימנה השר (בסעיף זה – ההנהלה), ואלה חבריה :

(1) מומחה לתחום סביבה וקיימות בעל ותק של למעלה מעשור בשדה ההשכלה הגבוהה, שהמליץ עליו שר החינוך והתרבות לאחר התייעצות עם המוסדות המוכרים להשכלה גבוהה, והוא יהיה היושב ראש ;

(2) נציג המשרד לאיכות הסביבה ;

(3) נציג המועצה להשכלה גבוהה ;

(4) נציג משרד החינוך ;

(5) נציג משרד האנרגיה ;

(6) נציג משרד התחבורה ;

(7) נציג משרד העבודה והשירותים החברתיים ;

(8) נציג משרד האוצר ;

(9) נציג נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה ;

(10) נציג נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ;

(11) נציג ארגון הסטודנטים היציג ;

(12) שני נציגי ציבור בעל ידע וניסיון בתחום פעילותה של הקרן ;

(13) נציג אחד של מרכז השלטון המקומי ;

(14) נציג אחד של ארגון המועצות האזוריות ;

(ג) בהרכב כלל חברי ההנהלה יינתן ביטוי הולם, בנסיבות העניין, לייצוגן של נשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה, ובכלל זה לקבוצות האוכלוסייה המנויות בסעיף 15א(א) לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט–1959, ובלבד ששיעור הנשים מקרב חברי המועצה יהיה 50%.

(ד) הודעה על מינוי חברי ההנהלה, על הרכבה ועל כל שינוי בהרכבה תפורסם ברשומות.

(ה) השר יפרסם, בתום כל שנת תקציב, ברשומות ובאתר האינטרנט של משרד המשפטים, דין וחשבון על פעולות הקרן, הכנסותיה והוצאותיה וכן סיכום פעילות שנתי שיכלול נתונים אודות תוכניות הלימודים ותוכניות ההכשרה שהסתייעו בקרן, ואודות משתתפי התוכניות, ויתייחס לפריסתן הארצית ולשוויוניות ונגישות התוכניות.

(ו) תקציב הקרן ייקבע בחוק התקציב השנתי, בתכנית נפרדת במסגרת תקציב משרד המשפטים; לענין זה, "חוק תקציב שנתי" ו"תכנית" – כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

(ז) (1) השר יקבע הוראות לביצוע סעיף זה, לרבות בדבר מבחנים שוויוניים למתן סיוע במימון מסלולי לימוד והכשרות מקצועיות ואופן הפרסום של מבחנים כאמור, וכן בדבר סדרי הגשת בקשות לסיוע כאמור, סדרי עבודתה של ההנהלה ומתן דיווח בידי מקבל הסיוע לעניין השימוש בכספי המימון;

(2) קבלת הסיוע כאמור תהיה מותנית בהתחייבות מוסדות הלימוד ומרכזי ההכשרות:

(א) לא לגבות תשלום ממשותפי תוכניות הלימודים או מסלולי ההכשרות;

(ב) להבטיח כי בהרכב משותפי תוכניות הלימודים או מסלולי ההכשרות יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים, של אנשים עם מוגבלות, של בני האוכלוסייה הערבית, לרבות הדרוזית והצירקסית, של מי שהוא או שאחד מהוריו נולדו באתיופיה, של בני האוכלוסייה החרדית, של מהגרים ועולים חדשים, ושל מי שהוריהם לא רכשו השכלה גבוהה (בחוק זה – ייצוג הולם)

(ג) להגיש, אחת לשנה, דין וחשבון לגבי ביצוע הוראות סעיף זה ובו יפורטו, בין השאר, נתונים באשר לייצוגם של הזכאים לייצוג הולם בתוכניות הלימודים ובמסלולי ההכשרות לפי חוק זה.

(3) בוגרי ההכשרות המקצועיות הירוקות יהיו זכאים לתעודה בסיום ההכשרה ותעודה זו תוכר כתעודת מקצוע לצורך הכרה בעובד כעובד מקצועי כמשמעותו בחוק שירות התעסוקה, התשי"ט – 1959

(ח) (1) הקרן תפעל במשך תקופה של 10 שנים מיום פרסום של חוק זה; ואולם רשאי השר, בצו, להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת (בסעיף זה – תקופת הארכה);

(2) הסתיימה תקופת פעולתה של הקרן, בהתאם להוראות פסקה (1), ונותרה יתרת כספים בקופת הקרן אשר לא נוצלה עד תום התקופה כאמור, תמשיך הקרן, על אף הוראות הפסקה האמורה, לפעול לגבי אותם כספים בהתאם לתפקידה כמפורט בסעיף קטן (א), עד לניצול יתרת הכספים כאמור, וזאת בכפוף לכל דין.

זכאות למלגות קיום 4. (א) על אף האמור בכל דין, תלמיד במוסד להשכלה גבוהה שירשם ללימודי המשך בתחום הביטחון האקלימי, יהיה זכאי למלגת קיום בעד כל חודש לימודים מלא בשנת המס, בהתקיים בו אחד מאלה:

(1) לתלמיד ילד אחד לפחות ואין לו או לבן זוגו הכנסה בשנת המס;

(2) התלמיד עומד בתנאים שקבע שר החינוך בהתחשב באמות מידה חברתיות-כלכליות;

(3) התלמיד ישתתף בהתמחות מעשית באחת מוועדות הכנסת המכהנת, ולחלופין, בוועדות הרשויות המקומיות, בהיקף ובתנאים שיקבעו השר לאיכות הסביבה והשר להשכלה גבוהה

(ב) אין מניעה כי תלמיד כאמור בסעיפים 4(א)(1) ו-4(א)(2) יבצע את אותה ההתמחות כאמור בסעיף 4(א)(3) אמנם התמחות זו לא תהיה תנאי לקבלת מלגת קיום בעבור תלמיד כאמור בסעיפים 4(א)(1) ו-4(א)(2).

(ג) התקציב השנתי למלגות קיום מתוקף חוק זה ייקבע בתחום פעולה נפרד בסעיף תקציב משרד החינוך בחוק התקציב השנתי.

סייגים לזכאות למלגת קיום 5. הזכאות למלגת קיום לפי סעיף 4 לא תחול על תלמיד במוסד להשכלה גבוהה שהתקיים בו במועד כלשהו בשנת המס או בשנת המס שקדמה לה אחד מאלה:

(1) לו, לבן זוגו, או לילדו הסמוך על שולחנו זכות במקרקעין, בין בישראל ובין מחוץ לישראל, שאינה דירת מגורים יחידה, ובלבד שחלקם יחד בזכות כאמור עולה על 50%; לעניין זה, "דירת מגורים" ו"זכות במקרקעין" – כהגדרתם בחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963;

(2) בבעלותו, בהחזקתו או בשימושו של תלמיד המוסד להשכלה גבוהה, בן זוגו או ילדו, רכב;

(3) בבעלותו, בהחזקתו או בשימושו העיקרי, נכס מסוג שקבע שר החינוך.

ביצוע ותקנות 6. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

תוספת ראשונה

(ההגדרה "מסלולי לימוד" שבסעיף 2 וסעיף 3):

(1) טכנולוגיות של אנרגיה ירוקה, חיסכון אנרגטי, וטרנספורמציה אנרגטית

(2) טכנולוגיות של בניה ירוקה

(3) תכנון בר-קיימא

(4) כלכלה דלת פחמן

(5) דה-קרבוניזציה וצדק אנרגטי

תוספת שניה

(ההגדרה "הכשרות מקצועיות" בסעיף 2 ובסעיף 3):

- (1) הכשרת עובדים במשק האנרגיה הסולרית והמחזור
- (2) הכשרת עובדים בתחום השדרוג הירוק של מבנים והתייעלות אנרגטית
- (3) הכשרת עובדים בפיתוח תשתיות לתחבורה מקיימת (אופניים)
- (4) הכשרת נהגים ומתפעלים של תחבורה הציבורית
- (5) הכשרת יועצים סביבתיים לקידום מחזור, מעבר לרכש ירוק או מעגלי, והפחתת כמויות הפסולת בשלטון המקומי

דברי הסבר

הצעת חוק זו מטרתה לחייב את המדינה לתמוך בהכשרת עובדים, בעלי מקצוע ומומחים אשר עבודתם חיונית להתמודדות מושכלת ואופטימלית עם משבר האקלים.

לאחרונה אנו עדים להשלכות ההרסניות של הפרת האיזון האקלימי ומימדי זיהום הסביבה הגבוהים ברחבי העולם. אירועי אקלים קיצוניים (לרבות גלי חום וקור, שיטפונות, הצפות ושריפות) ועליה בתחלואה בעקבות זיהום אוויר, מסכנים את חייהם של יותר ויותר אנשים בישראל ובעולם. תופעות אלה מקורן בתעשייה מזהמת ובפליטת גזי חממה אשר גורמים להתחממות כדור הארץ ועלינו מוטלת האחריות לעצור את התחממות זו באופן דחוף אך מושכל.

לפי הערכת המצב האחרונה של הפאנל הבין-ממשלתי בנושא משבר האקלים (IPCC), כדי להיות מסוגלים להתחיל לשקם את המערכת האקלימית של כדור הארץ יש לשמור כי התחממות כדור הארץ לא תעלה על 1.5 מעלות צלסיוס מהטמפרטורה שאפיינה את כדור הארץ לפני 40-70 שנה, טרום המהפכה התעשייתית. על פי [דוח](#) שפורסם לאחרונה על ידי [Berkeley Earth](#) נכון לסוף 2020 נמדדה בישראל עליה בטמפרטורה ביבשה של 1.4 מעלות – עליה גבוהה משמעותית ממוצע ההתחממות הגלובלית שעמד על 0.94 מעלות, וגבולית מאוד ביחס לעליה המקסימלית המותרת של 1.5 מעלות.

התחממות זו היא תוצר ישיר של פליטת גזי חממה, אשר מקורה בפעילות של תעשיות ומגזרים מזהמים ובראשם תעשיית ייצור החשמל, מגזר התחבורה, ותעשיית הבניין. על מדינת ישראל מוטלת האחריות לייצר אלטרנטיבות ירוקות לייצור חשמל, לתחבורה, ולבניה שיביאו לצמצום חד בפליטת גזי החממה.

הצעת חוק זו מבוססת על [המלצות המדיניות](#) שפרסמה האקדמיה הלאומית למדעים בארה"ב במסגרת עבודת המומחים לעמידה ביעד של 0% פליטת גזי חממה, ועיקרן להבטיח תמיכה

בפיתוח הידע והטכנולוגיה הנדרשים להתמודדות עם משבר האקלים.

מוצע כי תוקם קרן ממשלתית ייעודית לתמיכה הן בלימודים גבוהים והן בהכשרות מקצועיות החיוניים לשמירה על ביטחון אקלימי. תמיכת הקרן בלימודים גבוהים חיוניים תכלול מימון של תוכניות לימודים גבוהים חדשניות ויכלול, כמפורט בתוספת הראשונה, את תחומי הידע של טכנולוגיות של אנרגיה ירוקה, חיסכון אנרגטי וטרנספורמציה אנרגטית; טכנולוגיות של בניה ירוקה; תכנון בר-קיימא; כלכלה דלת פחמן; דה-קרבוניזציה וצדק אנרגטי.

תמיכת הקרן בהכשרות מקצועיות ירוקות-חיוניות תכלול, כמפורט בתוספת השניה, תמיכה בהכשרת עובדים במשק האנרגיה הסולרית והמחזור; בהכשרת עובדים בתחום השדרוג הירוק של מבנים והתייעלות אנרגטית; בהכשרת עובדים בפיתוח תשתיות לתחבורה מקיימת (אופניים), בהכשרת נהגים ומתפעלים של תחבורה ציבורית; ובהכשרת יועצים סביבתיים בשלטון המקומי (יועצים לקידום מחזור, מעבר לרכש ירוק או מעגלי, והפחתת כמויות הפסולת).

עוד מוצע כי תיקבע זכאות למלגות קיום לתלמידי תואר שני ומעלה בתחומי הביטחון האקלימי לכל תלמיד או תלמידה שיבחרו להתמחות במקביל ללימודיהם באחת מועדות הכנסת ולחלופין בשלטון המקומי, ולכל תלמיד ותלמידה אשר מיצובם הכלכלי-חברתי מצדיק מתן מלגה. זאת במטרה לעודד את תרומתם לגיבוש מדיניות ממשלתית ומוניציפאלית מביאה בחשבון את משבר האקלים, ולעודד יצירת דיסציפלינות אקדמיות ותחומי מחקר שיביאו בחשבון את מציאות חייהם של מגוון אוכלוסיות בישראל ויקדמו ביטחון אקלימי לכולם.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב בשנת הלימודים תשפ"א.

הצעת חוק הבטחת פיצויי פיטורים בתעשיות כתומות בשל מעבר צודק (לתעשייה ירוקה),
התשפ"ב-2022

- מטרה 1. מטרת חוק זה להבטיח את זכויות המפוטרים בתעשיות הכתומות בשל המעבר הצודק לתעשייה ירוקה.
- הגדרות 2. בחוק זה –
"זכאי" – אחד מאלה:
(1) אדם שעבד בתעשייה ב-7 השנים האחרונות;
(2) אדם שעבד בתעשייה ב-5 השנים האחרונות ויגיע לגיל הפרישה בעוד ארבע שנים;
"תעשיות כתומות" – כמפורט בסעיף 4(ב);
- זכאות לפיצוי 3. על אף האמור בכל דין או הוראת מינהל, עובד יקבל פיצוי מהמדינה בשל פיטורים (להלן זכאי כהגדרתו בסעיף 2 לחוק זה); שווי הפיצוי יהיה בסכום שיקבע כאמור בסעיף 7 (א) לחוק זה.
- תיקון חוק פיצויי פיטורים 4. אחרי סעיף 11(א) יבוא בסעיף 11(א) (1) "עובד זכאי שעבד בתעשייה כתומה, כמשמעותה בסעיף 2 לחוק הבטחת פיצויי פיטורים בתעשיות כתומות בשל מעבר צודק (לתעשייה ירוקה), התשפ"א-2021, והתפטר לאחר מניין השנים המפורט בהגדרות – רואים אותו כאילו פוטר".
- זכאות יחסית לפיצויי פיטורים מוגברים 5. למרות הכתוב בסעיף 14, סעיף 15, סעיף 16 וסעיף 17 לחוק פיצויי פיטורים, על עובד שעבד בתעשייה כתומה - יחול ההסדר שבחוק זה, ותשלום המדינה המוגבר לא יגרע ממנו.

הכרזה על תעשיות 6. כתומות

(א) ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת תכריז על תעשיות כתומות לפי המלצת השר להגנת הסביבה שניתנה לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, שר הכלכלה, ושרים נוספים הממונים על תעשייה בתקנים ירוקים. –

(ב) לעניין זה –

"תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה; או שהוכרזה ככזו על ידי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

(ג) (1) בהכרזה על תעשייה כתומה כאמור בסעיף קטן (א), תביא ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בחשבון את כל אלה:

(א) הנזקים שעתידים להגרם מסגירת הענף התעשייתי לעובדי הענף.

(ב) הנזקים שעתידים להיגרם לסביבה מהמשך פעילות הענף התעשייתי.

(ג) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה ורמת הזיהום המופקת מהן ביחס למיקומם הגיאוגרפי.

(ד) הסכום הכולל המשוער של הפיצויים המוגברים שיהא על הממשלה לשלם לפי חוק זה בשל הנזקים כאמור שיגרמו לעובדים בסעיף 2.

(ג) (2) בהכרזה על תעשייה ירוקה כאמור בסעיף קטן (א), תביא ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בחשבון את כל אלה:

(א) התרומה הצפויה של הענף התעשייתי לאיכות הסביבה.

(ב) אפשרויות התעסוקה והשכר הצפויים בענף התעשייתי.

(ג) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה במיקום התעשיות שעתידות להיסגר לפי חוק זה.

(ג) (3) בהכרזתה תקבע ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת את אלה:

(א) רמת זיהום כסף לסגירה ו/או המשכיות של מקום עבודה מהתעשיות הירוקות והכתומות.

(ב) ענפים תעשייתיים שאותם יש לסגור לצמיתות על אף מיקומם

הגיאוגרפי ו/או רמות הסף של הזיהום שיקבעו כאמור בסעיף 6 (ג) (1)

לחוק זה.

- תשלום פיצויים 7. (א) ישולמו פיצויים מוגברים כשאת החלק המוגבר תשלם המדינה, ושר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת יקבע:
- (1) את שיעורי הפיצויים, ורשאי הוא לקבוע שיעורים שונים לכל סוג וואו תחום מקצועי בתעשייה כתומה, לכל סוג של זכאים, והכל בהתחשב בהיקף המשרה של הזכאי, משך זמן העסקתו, את האיזור וכן גורמים אחרים.
- (2) כללים לקביעת שווי הנזקים שגורמת תעשייה כתומה, שיעור הפיצויים כאמור בסעיף 7 (א) (1) לחוק זה, והגורמים שיובאו בחשבון לחישוב שווי הנזקים והפיצויים המוגברים.
- (3) כללים לביצוע תשלום הפיצויים המוגברים.
- (4) הקמת קרן פיצויים ייעודית שתטפל בפיצויים המוגברים.
- (5) את הגוף שינהל את קרן הפיצויים כאמור בסעיף 7 (א) (1) לחוק זה.
- דיווח לכנסת 8. שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, בתוך שישה חודשים ממועד שבו הוכרזה תעשייה ככתומה כאמור בסעיף 6 לחוק זה, על בקשות הפיצויים שהתקבלו, תוצאות הליך בירורן וסכום הפיצויים הכולל שניתן לגביו סעד בהתאם להוראות חוק זה.
- תחולה 9. הוראות חוק זה יחולו גם על זכאי שהליך פיטוריו החל לפני יום תחילתו של חוק זה, ועניינו נדון בערכאות משפטיות.
- ביצוע ותקנות 10. שר העבודה והרווחה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת שר האוצר ושר המשפטים, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

עם הגלובליזציה והשינויים הסביבתיים שלהם היא גרמה, חלו שינויים בדין ושינויים בעמדת הרשויות כלפי תעשיות אלה. לאחרונה, פועלות רשויות המדינה במעבר צודק לתעשיות ירוקות שאינן מזהמות, בלי שנדון נושא פיצויים שיאפשרו להם מקומות עבודה חלופיים או ניהול עסקיהם במקום חלופי.²⁶

מטרת הצעת חוק זו היא הסדרת זכויות העובדים סביב נושא הפיטורים המושפעים מההשלכות הסביבתיות הנ"ל.

מוצע להגדיר "תעשייה כתומה" כתעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו וואו

²⁶ דו"ח תעסוקה בימי הקורונה, פורסם בידי זרוע העבודה, בתאריך 21.02.2021 : https://www.gov.il/BlobFolder/reports/employment-report-2020/he/populations-integration_employment_report-2020.pdf

סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה. תעשייה כתומה הינה תעשייה שעתידה להיכחד ועל כן חושפת את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית.

המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" שמטרתם לבסס כלים להתמודדות עם ההכחדה של תעשיות מזהמות ומעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק.

חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963 מזכה עובדים שפוטר מעבודתם בפיצויי פיטורים. זכות זו מוענקת לא רק למפוטרים בעל כורחם אלא גם לעובדים שהתפטרו בנסיבות מיוחדות שלגביהן מתקיים טעם ייחודי המצדיק סיום חוזה עבודה באופן המזכה את העובד המתפטר בפיצויי פיטורים. בין הנסיבות המצדיקות הענקת פיצויי פיטורים למתפטר ניתן למצוא נסיבות שתכליתן אישית, כגון מצב בריאותי, פטירת עובד או מעסיק, התפטרות של הורה לטפל בילדו, התפטרות עקב שהייה במקלט לנשים, וכן נסיבות שלהן תכלית ציבורית מובהקת, כגון עידוד העתקת מגורים של העובד המתפטר לישוב פיתוח או ישוב חקלאי, עידוד גיוס לשירות סדיר בצה"ל, למשטרת ישראל או לשירות בתי הסוהר. תכלית ראויה מאין כמוה היא האצת המעבר הצודק לתעשייה ירוקה, על ידי מתן הזכות לראות במי שהתפטר כזכאי לפיצויי פיטורים על אף שהתפטר, וזאת על מנת לאפשר את השתלבותו המחודשת, לא בשלב מאוחר מדי, בשוק העבודה ולאפשר לעובד אופק תעסוקתי שכאמור תעשייה כתומה לא יכולה להבטיח.

נדגיש, כי לא יינתנו כפל פיצויים כך שאת שיעור הפיצויים המוגבר יקבל העובד מקופת המדינה, בעוד שאת השיעור הנצבר עבורו מטעם המעסיק או מטעם קופת הפנסיה – יקבל בנפרד מהגורם הרלוונטי.

מטרת הצעת החוק היא להעניק לעובדים בתעשיות כתומות הכרה פורמלית מספקת במעמדם ובזכויותיהם ובכך למנוע פליטה המונית של מפורטי התעשיות הכתומות ללא פיצוי ראוי והולם. זאת, על מנת להבטיח את זכויותיהם ואף למנוע תחושות קיפוח וחוסר שוויון משווע בשוק העבודה. לפיכך, מוצע לקבוע כי זכאי לפיצוי הוא אחד מאלה: כל מי שעבד בתעשייה כתומה ב-7 השנים האחרונות או בחמשת השנים האחרונות בהגיעו לגיל הפרישה בעוד 4 שנים.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב בשנת הלימודים תשפ"א.

הצעת חוק לעידוד מפעלים ירוקים, התשפ"ב-2022

- מטרת החוק 1. חוק זה מטרתו להגן על הסביבה על ידי עידוד מפעלים הפועלים באופן השומר ככל שניתן על הסביבה.
- הוועדה לעידוד מפעלים ירוקים 2. (א) מוקמת בזאת הוועדה לעידוד מפעלים ירוקים (להלן – הוועדה), ואלה חבריה:
- (1) המנהל הכללי של המשרד להגנת הסביבה, או נציג מטעמו, והוא יהיה יושב ראש הוועדה (להלן – יושב ראש הוועדה);
- (2) נציג מרכז השלטון המקומי;
- (3) נציג החברה להגנת הטבע;
- (4) נציג עמותת אדם טבע ודין;
- (5) נציג התאחדות התעשיינים.
- (ב) נציגי הוועדה ימונו על ידי הגופים אותם הם מייצגים.
- תפקיד הוועדה 3. הוועדה תמליץ על העדפת מפעלים במכרזים לפי חוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992²⁷; לעניין זה תבחן הוועדה את פעילות המפעלים בהיבטים הנוגעים לשמירת איכות הסביבה, לרבות מניעת רעש, מניעת זיהום אוויר ושמירה על בריאות הציבור.
- חובת ניהול פרוטוקול ופרסומו 4. המלצות הוועדה והפרוטוקולים של ישיבותיה יפורסמו באתר האינטרנט של המשרד להגנת הסביבה, ובדרכים נוספות שיקבע השר להגנת הסביבה.
- תיקון חוק חובת המכרזים 5. בחוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992, בסעיף 3א(א), אחרי פסקה (3) יבוא:
- "(4) העדפה של מפעלים על פי המלצת הוועדה לעידוד מפעלים ירוקים כאמור בחוק לעידוד מפעלים ירוקים, התש"ע-2010."
- ביצוע ותקנות 6. השר להגנת הסביבה ממונה על ביצוע חוק זה.

דבריו

האדם והסביבה קשורים ביניהם בקשר של יחסי גומלין. האדם משפיע על הסביבה, יוצר, מפתח ומשנה והסביבה, כפועל יוצא, משפיעה על בריאותו של האדם ועל איכות חייו. התפיסה הנוהגת

²⁷ ס"ח התשנ"ב, עמ' 114.

כיום בעולם היא תפיסה סביבתית כוללת של חברה, כלכלה ואיכות חיים השלובים האחד בשני, בתפיסה זו הערכים החברתיים הראויים להגנה הם אלו המשלבים בתוכם כלכלה נכונה תוך שמירה על איכות הסביבה.

תכליתה של הצעת החוק לתת עדיפות משפטית למפעלי מחזור הפועלים בטכנולוגיות ידידותיות לסביבה ועומדים בנורמות אותם תקבע הועדה מטעם המשרד להגנת הסביבה.

קידום האינטרסים הציבוריים של שמירה על איכות הסביבה, בד בבד עם עידוד מפעלים ירוקים, פיתוח כלכלי ויצירת מקומות עבודה, תוך הקפדה על זכויות הפרט, יתרמו רבות לפיתוחה ובניינה של החברה והמשק בישראל.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת השמונה עשרה על ידי חברת הכנסת מרינה סולודקין (פ/2480/18).

הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון – העדפת טובין בעלי תו תקן ירוק), התשפ"ב–2022

תיקון סעיף 3א 1. בחוק חובת המכרזים, התשנ"ב–1992²⁸, בסעיף 3א, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב1) שר הכלכלה, בהתייעצות עם השר להגנת הסביבה ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יקבע הוראות בעניין העדפת טובין ותאגידים בעלי תו תקן ירוק, במכרז פומבי או בהתקשרות לביצוע עסקה בטובין או לביצוע עבודה או לרכישת שירותים; לעניין סעיף זה, "תו תקן ירוק" – תו ירוק מטעם מכון התקנים הישראלי, כפי שיוגדר על ידי שר הכלכלה בהוראות."

דבריו הסבר

מטרת הצעת חוק זו להעניק לטובין ולתאגידים בעלי תו תקן ירוק העדפה במכרזים פומביים ובהתקשרויות של משרדי הממשלה ויחידות סמך.

תו תקן ירוק (להלן – התו הירוק) ניתן על ידי מכון התקנים למוצרים, לשירותים או לתהליכים אשר באחד או יותר מהשלבים במחזור חייהם הם בעלי השפעה פחותה על הסביבה, בהשוואה למוצר דומה אחר בעל ייעוד זהה ויעילות פעולה שאינה נופלת מאותו מוצר אחר. מוצר, בכלל זה, יקבל תו תקן ירוק אם הוא מזהם פחות את הסביבה, משתמש בחומרים ממוחזרים ומפחית שימוש בחומרים מסוכנים.

המטרה העיקרית של התו הירוק היא להגן על הסביבה ולהקנות תו תקן אחיד כדי למנוע הטעייה של הציבור על ידי תעשיות שמשתמשות לעיתים במושגים כמו "ידידותי לסביבה" ו"מגן על שכבת האוזון" ללא כל בסיס.

הצעת החוק נועדה לתת העדפה למוצרים כאלה במסגרת מכרזים והתקשרויות של המדינה לשם חיזוק המדיניות של שמירה על איכות הסביבה וכן עידוד מפעלים ויצרנים נוספים לספק מוצרים ושירותים שאינם מזיקים לסביבה, אשר יהיו מוכרים כבעלי תו תקן ירוק. כמו כן, הצעת חוק זו תגביר את מודעות הציבור לקיומו של תו תקן זה.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת תמר זנדברג וקבוצת חברי הכנסת (פ/417/20), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים, על שולחן הכנסת העשרים ושלוש ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת תמר זנדברג (פ/645/22; פ/1490/23; פ/1108/24).

הצעת החוק זהה לפ/1490/23 ולא לפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

²⁸ ס"ח התשנ"ב, עמ' 114.

הצעת חוק הקמת מאגר מידע דיגיטלי בנושא הכשרות מקצועיות, התשפ"ב-2022

- מטרה 1. מטרתו של חוק זה לייעל את מערך ההכשרה המקצועית על מנת להכשיר עובדים בהתאם לצרכים הקיימים בשוק העבודה.
- הגדרות 2. בחוק זה –
"האגף" – אגף בכיר להכשרה מקצועית ולפיתוח כוח אדם במשרד העבודה, הרווחה, והשירותים החברתיים;
"השר" – שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.
- חובת הקמת מאגר מידע 3. האגף יקים מאגר מידע שיכלול מידע בתחום ההכשרות המקצועיות.
- תכני מאגר המידע 4. (א) מאגר המידע יכלול את המידע המפורט להלן:
(1) מידע בדבר צרכי שוק העבודה מבחינת הכשרות מקצועיות, אשר יכלול בין היתר, את כמות ותמהיל המקצועות הדרושים במשק והמיומנויות הנחוצות למקצועות אלו;
(2) איסוף וניתוח נתונים סטטיסטיים אודות מועמדים, תלמידים ובוגרים של מערך ההכשרות המקצועיות וכן מידע על התקציבים המוקצים בפועל להכשרתם;
(3) קביעת מדדי ביצוע רלוונטיים של ספקי מערך ההכשרות המקצועיות, אשר יכלול, בין היתר, את שיעורי מקבלי תעודת המקצוע (שיעור הדפלוס), שיעורי ההשתלבות במקצוע שרכשו וכן את כושר ההשתכרות של בוגרי ההכשרות המקצועיות;
(4) תכני הלימוד הפדגוגיים והמעשיים הנלמדים בכל מקצוע במסגרת מערך ההכשרות המקצועיות;
(5) מדידה שוטפת של שיעור אי-ההלימה בין תחום הלימודים למקצוע התעסוקה בפועל במשק;
(6) מחקרים אודות מגמות עתידיות בשוק העבודה ומודלים של הכשרות מקצועיות ברחבי העולם והתאמתם לצרכי המשק הישראלי.

(ב) באיסוף הנתונים עבור מאגר המידע ייעזר האגף בארגוני מעסיקים, ארגוני עובדים, משרדי הממשלה, מכוני מחקר בארץ ובחוץ לארץ ובאנשי אקדמיה.

- קבלת מידע 5. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה תעביר לאגף אחת לשנה, בסמוך להגשת הדוח מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כאמור בסעיף 6, מידע הדרוש לו לשם מאגר המידע.
- הגשת דוח שנתי 6. האגף יגיש לשר אחת לשנה דוח על סמך מאגר המידע ובו יכללו פרטי המידע הבאים:
- (1) תכנית עבודה שנתית הכוללת יעדים ומטרות לפעולה בתחום ההכשרה המקצועית;
- (2) פירוט עדכני של הרכב המקצועות הדרושים במשק, מנעד הכישורים הנדרשים לכל מקצוע ותכני הלימוד אשר דרושים להילמד בכל מקצוע;
- (3) רשימת ספקי הכשרות מקצועיות אשר בוגריהם השתלבו בצורה המוצלחת ביותר, על פי מדדי הביצוע הרלוונטיים כאמור בסעיף 4(א)(3);
- (4) תחזיות למגמות עתידיות בשוק העבודה בהתאם למחקרים והמלצות להערכות אליהן במערך ההכשרות המקצועיות;
- (5) תכניות לעידוד ותמרוץ דורשי העבודה במשק להשתתפות במערך ההכשרות המקצועיות.
- פרסום הנתונים 7. האגף יפרסם באתר האינטרנט שלו נתונים המבוססים על מאגר המידע אודות הכשרות מקצועיות ובכלל זה מגמות מקצועיות בשוק העבודה, הביקוש בשוק העבודה למקצועות שונים, רמת השכר בכל מקצוע ודרישות ההסמכה.
- ביצוע ותקנות 8. השר ממונה על חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה גררה עלייה חדה בשיעורי האבטלה בישראל וכתוצאה מכך ייקח זמן רב לענפים מסוימים בשוק העבודה להשתקם ולחזור לפעילות מלאה. ברי כי עובדים רבים במשק הישראלי יזדקקו להסבות מקצוע ולמתן הכשרות מקצועיות על ידי המדינה, לשם החזרת עובדים רבים ככל האפשר למעגל העבודה ולהורדת שיעורי דורשי העבודה בישראל. ואולם, מערך ההכשרות המקצועיות הנוכחי בישראל אינו מותאם למציאות הנוכחית ולוקה בחוסר מידע מהותי. מצב זה גורם לאובדן חמור של הפוטנציאל האנושי הרב הקיים בשוק העבודה הישראלי. לכן, יש צורך דחוף בייעול מערך ההכשרות המקצועיות, הנמצא כיום באחריות אגף בכיר להכשרה מקצועית ולפיתוח כוח אדם במשרד העבודה, הרווחה, והשירותים החברתיים. לשם כך, עוסקת הצעת החוק בשלב ראשון בייעול המערך לרבות הקמת מאגר מידע מקצועי,

בשיתוף הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אשר יכלול בתוכו, בין היתר, את המגמות הנוכחיות בשוק העבודה, המקצועות הדרושים במשק והכישורים הנדרשים עבור כל מקצוע. כל זאת, בשיתוף ארגוני המעסיקים המובילים בישראל, אשר הם הגופים המקצועיים ביותר והנדרשים על מנת לזהות מגמות אלה.

בנוסף, קובעת הצעת החוק הגשת המלצות שנתיות לשר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים על בסיס מאגר המידע, בסמוך לדיוני התקציב. לבסוף, מוצע כי יוקם אתר אינטרנט שקוף לציבור, על סמך מאגר המידע, על מנת לאפשר לאזרחים המעוניינים בכך להחליט אודות עתידם המקצועי. הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת אורנה ברביבאי (פ/1862/23) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת ולדימיר בליאק (פ/56/24). הצעה חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטיה (פ/1792/24).

הצעת החוק זהה לפ/1862/23 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי אבטלה לעצמאים), התשפ"ב–2022

1. הוספת סעיף 28ג. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995²⁹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 28ב יבוא:

"ענף ביטוח אבטלה 28ג. ביטוח אבטלה לעובד עצמאי ינוהל כענף ביטוח לעובד עצמאי נפרד; על אף הוראות 32, אוצר המדינה יקצה לענף ביטוח אבטלה לעובד עצמאי, בכל שנת כספים, סכום השווה לתקבולים שגבה המוסד מדמי ביטוח לענף האמור וענף הביטוח ינוהל בקרן מיועדת".

2. תיקון סעיף 158. בסעיף 158 לחוק העיקרי –
(1) בהגדרה "מבוטח", בפסקה (1), בסופה יבוא "או עובד עצמאי החייב בתשלום דמי ביטוח בעד עצמו";
(2) אחרי ההגדרה "עובד" יבוא:

"עובד עצמאי", לעניין שנת מס פלונית או חלק ממנה – מי שעסק באותה תקופה בעסק או במשלח יד שלא כעובד או מי שהיה באותה תקופה בעל שליטה בחברה כמשמעותו בסעיף 268 לחוק החברות, התשנ"ט–1999³⁰."

3. בסעיף 160 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
(1א) יראו עובד עצמאי כמובטל לפי סעיף קטן (א), אם מסר תצהיר מאושר על ידי עורך דין או אישור של רואה חשבון המגובה באישור רשות המסים המעיד על סגירת העסק, לפיו חדל לעסוק בעסקו או במשלח ידו או שהחברה שהוא בעל שליטה בה חדלה לחלוטין מפעילותה, לפי העניין, או שעמד בתנאים חלופיים שקבע השר לפי סעיף קטן (א2).

(2א) השר, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, רשאי לקבוע תנאים לגבי זכאותו של מבוטח שהוא עובד עצמאי כהגדרתו בסעיף 158.

4. בסעיף 170 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:–

²⁹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

³⁰ ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.

"(א1) על אף האמור בסעיף קטן (א), השכר היומי הממוצע, לגבי מובטל שהוא עובד עצמאי, יחושב לפי ההכנסה שממנה מגיעים דמי ביטוח אבטלה, בתקופה של עשרים וארבעה החודשים האחרונים שבעדם שולמו דמי ביטוח אבטלה לפני התאריך הקובע; בשל חודש שבו לא הייתה הכנסה למובטל, יחושב השכר היומי הממוצע לפי שכר מינימום כהגדרתו בחוק שכר מינימום."

הוספת סעיף 171 ב 5. אחרי סעיף 171א לחוק העיקרי יבוא:

"הגבלת מספר 171ב. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 171, לא ישולמו תקופות לדמי אבטלה לעובד דמי אבטלה למובטל שהוא עובד עצמאי, כמשמעותו בסעיף 160, יותר מארבע תקופות תשלום מרביות כמשמעותן בסעיף 171(א), במצטבר במשך כל חייו.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף 161, פרק הזמן המזערי לתשלום דמי אבטלה בין תקופת תשלום מרבית אחת לזו הבאה אחריה לא יפחת משלוש שנים."

תיקון סעיף 337 6. בסעיף 337(א) לחוק העיקרי –

(1) בפסקה (2), אחרי "לעניין מבוטח אחר" יבוא "שהוא אינו עובד או עובד עצמאי";

(2) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) השר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע את שיעור דמי הביטוח החודשיים לפי סעיף 335 לעניין עובד עצמאי, ובהתאם לכך סכום השתתפות המדינה בקרן מיועדת לתשלום דמי אבטלה לעובדים עצמאים."

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995, במתכונתו היום מפלה לרעה את אוכלוסיית העובדים העצמאים לעומת העובדים השכירים במשק, שכן בניגוד לעובדים השכירים הנהנים מרשת ביטחון סוציאלית במקרה בו פרנסתם נפגעת בשל פיטורים, עובד עצמאי אשר סוגר את עסקו אינו זכאי לכל סיוע מהמדינה. המשבר הכלכלי הנוכחי הנובע ממגפת הקורונה מוכיח את הצורך בחקיקה זו. מאות אלפי עצמאים, נקלעו למשבר כלכלי עצום והשלכותיו הקשות טרם התבררו עד תומם. חלק לא מבוטל מאותם עסקים נסגרו ולא ישובו לפעילות, מה שמביא בטווח הארוך לפגיעה קשה ביותר במשק ובמנועי הצמיחה המניעים אותו. הצעת חוק זו מבקשת להשוות

ולו במקצת את התנאים הסוציאליים של העובדים העצמאים בכך היא מבקשת לאפשר להם לקבל דמי אבטלה שאותם זכאים לקבל כלל העובדים במשק.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/22/865); על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/23/537); הוסרה מסדר היום ביום ב' בסיוון התש"ף (25 במאי 2020), על ידי חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס (פ/23/675); הוסרה מסדר היום ביום ב' בסיוון התש"ף (25 במאי 2020), על ידי חבר הכנסת מיקי לוי (פ/23/678; פ/23/681), על ידי חברי כנסת מאיר כהן ויאיר לפיד (פ/23/680); הוסרה מסדר היום ביום ב' בתמוז התש"ף (24 ביוני 2020), על ידי חבר הכנסת דסטה גדי יברקן (פ/23/682); הוסרה מסדר היום ביום י"א בסיוון התש"ף (3 ביוני 2020), על ידי חברי הכנסת עודד פורר ואלכס קושניר (פ/23/683); הוסרה מסדר היום ביום ב' בתמוז התש"ף (24 ביוני 2020), על ידי חברי הכנסת גדעון סער וחוה אתי עטייה (פ/23/715), על ידי חבר הכנסת אופיר סופר וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1233), על ידי חבר הכנסת אנטאנס שחאדה וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1437), על ידי חבר הכנסת אחמד טיבי וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1784) ועל ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1803); ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברי הכנסת גדעון סער ויפעת שאשא ביטון (פ/24/57), על ידי חברי הכנסת אחמד טיבי ואוסאמה סעדי (פ/24/260), על ידי חבר הכנסת מיקי לוי (פ/24/267), על ידי חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס (פ/24/1591), על ידי חברי הכנסת ינון אזולאי ומשה ארבל (פ/24/1795); הוסרה מסדר היום ביום ל' בתשרי התשפ"ב (6 באוקטובר 2021) ועל ידי חבר הכנסת דסטה גדי יברקן (פ/24/1909).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת מאיר כהן וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1280) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת בועז טופרובסקי וקבוצת חברי הכנסת (פ/24/1432), על ידי חבר הכנסת סמי אבו שחאדה (פ/24/1592); הוסרה מסדר היום ביום ל' בתשרי התשפ"ב (6 באוקטובר 2021), על ידי חבר הכנסת משה גפני וקבוצת חברי הכנסת (פ/24/1783); הוסרה מסדר היום ביום ל' בתשרי התשפ"ב (6 באוקטובר 2021), על ידי חברת הכנסת מירי מרים רגב (פ/24/1915) ועל ידי חבר הכנסת סמי אבו שחאדה (פ/24/2381). הצעת החוק זהה לפ/23/1280 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הצעת חוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי (תיקון – הגנה מפני עיקול של כספי סיוע),
התשפ"ב–2022

- הוספת סעיף 9 1. בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, התשנ"ב–1992³¹, אחרי סעיף 8 יבוא:
- "כספים שאינם 9. (א) כספים ששולמו להורה עצמאי לפי חוק זה, ניתנים לעיקול או להעברה
התשנ"ה–1995³² ולפי חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח–2007³³, אינם ניתנים להעברה, לערבות או לעיקול בכל דרך שהיא, אלא לשם תשלום מזונות המגיעים מהזכאי לגמלה לפי פסק דין של בית משפט או בית דין מוסמך.
- (ב) הוראת סעיף קטן (א) תחול גם על כספים ששולמו באמצעות תאגיד בנקאי או באמצעות החברה כהגדרתה בחוק הדואר, התשמ"ו–1986³⁴, בנותנה שירותים לפי סעיף 88א לאותו חוק, במשך שלוש ימים מיום ששולמו."
- תיקון חוק 2. בחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז–1967³⁵, בסעיף 50(א), אחרי פסקה (7) יבוא:
- ההוצאה לפועל

³¹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 147.

³² ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

³³ ס"ח התשס"ח, עמ' 84.

³⁴ ס"ח התשמ"ו, עמ' 79.

³⁵ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116.

"(8) כספים המגיעים לחייב לפי סעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995³⁶, לפי חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח–2007³⁷, וכספים המגיעים במסגרת תכנית ממשלתית, שייעודם סיוע להורה עצמאי, כהגדרתו בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, התשנ"ב–1992³⁸; הוראת פסקה זו תחול גם על כספים ששולמו באמצעות תאגיד בנקאי או באמצעות החברה כהגדרתה בחוק הדואר, התשמ"ו–1986³⁹, בנותנה שירותים לפי סעיף 88א לאותו חוק, במשך שלושים ימים מיום ששולמו."

ד ב ר י ה ס ב ר

מדינת ישראל קבעה מספר מנגנוני תשלום והטבות, שתכליתם לסייע להורים עצמאיים, בפרט לאם יחידה, נוכח צרכיהם הכלכליים והמשפחתיים הייחודיים ולנוכח מצבם הפגיע בשוק העבודה. מנגנוני תשלום אלה מעוגנים במספר חוקים ותוכניות ממשלתיות.

בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, התשנ"ב–1992 (להלן – חוק הסיוע), נקבע כי הורה עצמאי זכאי להלוואה מוגדלת מאת המדינה או מטעמה לצרכי דיור. נקבע גם כי להורה עצמאי יינתן מענק לימודים, עבור כל ילד בגילאים שש עד אחת עשרה, המשולם בתחילת כל שנת לימודים על ידי המוסד לביטוח לאומי. הזכות למענק לימודים מעוגנת היום בסעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי). נוסף על כך, נקבע בחוק הטבות שלהן משמעות כלכלית עקיפה, למשל קדימות בהכשרה מקצועית ובקבלת ילדי ההורה למעון יום. בחוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח–2007 (להלן – חוק מענק עבודה), נקבע כי להורה עצמאי ישולם מענק עבודה מוגדל.

נוסף על כך, החל משנת 2003, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל תכנית סיוע להורים יחידים לעידוד עבודה או לימודים, מכוח החלטת הממשלה בנושא עידוד תעסוקת הורים יחידים. התכנית, שהופעלה בעבר על-ידי משרדי התעשייה, המסחר, התעסוקה והכלכלה, כוללת שלושה מסלולים של שירותים תומכי תעסוקה: מסלול סיוע מוגדל במימון מעונות יום ומשפחתונים, מסלול "סל שעות גמיש", שבו ניתן החזר כספי למימון מסגרות חינוך וטיפול בלתי פורמליות, דוגמת קייטנות, צהרונים, חוגים, שיעורי עזר ושירותי שמרטפות וחונכות, ומסלול סיוע במימון הכשרה מקצועית, במסגרות המוכרות על ידי המשרד. שירותים תומכים אלה נועדו לאפשר להורים עצמאיים להשתלב בשוק התעסוקה ולהתמיד בעבודתם, ובכך לפרנס את משפחותיהם בכבוד וכן להתפתח אישית ומקצועית ולשמש דוגמה ומופת לילדיהם.

בסעיף 303(א) לחוק הביטוח הלאומי נקבע שגמלת כסף מוגנת מפני עיקול, העברה או שיעבוד. בסעיף 16(ב) לחוק מענק עבודה, נקבע כי הזכות למענק לימודים או למענק עבודה אינה ניתנת

³⁶ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

³⁷ ס"ח התשס"ח, עמ' 84.

³⁸ ס"ח התשנ"ב, עמ' 147.

³⁹ ס"ח התשמ"ו, עמ' 79.

להעברה, לשעבוד, לערבות או לעיקול בכל דרך שהיא אלא לשם תשלום מזונות המגיעים מהזכאי לגמלה לפי פסק דין של בית משפט או של בית דין מוסמך. בחוק הסיוע לא קיימת הגנה דומה על תשלומים אחרים שנועדו לסייע להורים עצמאיים – ובהם הלוואה לצורכי דיור ותשלומים במסגרת תכניות לשילוב הורים יחידים בתעסוקה.

תשלומים אלה נועדו לשמש כרשת ביטחון להורים עצמאיים או כפלטפורמה לשיפור מצבם הכלכלי דרך השתלבות מוצלחת בשוק התעסוקה, לכן יש להבטיח כי כספים אלה יגיעו ליעדם ויגשימו את תכליתם המקורית. חוק זה נועד להסדיר את ההגנה מפני עיקול, העברה או שיעבוד של כספים המיועדים באופן בלעדי לתמיכה בהורים עצמאיים. זאת, בדומה להגנה הקבועה בחוק איסור עיקול דמי עיוור ותגמולים אחרים (תיקוני חקיקה), התשע"ב–2012. חוק זה הסדיר את ההגנה על כספים המשולמים לאנשים עם עיוורון על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. יודגש כי בדומה לתשלומים הניתנים במסגרת תכניות הסיוע להורים יחידים, גם דמי ליווי לעיוור משולמים שלא מכוח חוק אלא מתוקף נוהל של משרד העבודה והרווחה. מכוחו של חוק ההגנה על דמי ליווי לעיוור תוקן סעיף 50(א) לחוק ההוצאה לפועל וכן נערכו התיקונים הדרושים במספר דברי חקיקה נוספים המסדירים תשלומים ממשלתיים לאנשים עם עיוורון.

להגנה על כספי התשלומים המוענקים במסגרת תכניות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ישנו רציונל נוסף ומשמעותי, שכן מדובר למעשה בהחזר רטרואקטיבי עבור תשלומים שכבר שולמו מכיסו של ההורה העצמאי, שהסתמך על ההחזר הצפוי. לשיקול ההסתמכות יש לתת משקל גדול לנוכח מאפייני הזכאים לתמיכת התוכנית – הורים יחידים שנתמכים בקצבאות קיום של המוסד לביטוח לאומי. מטרת התוכנית היא לאפשר להורים אלה להיחלץ ממעגל הקצבאות ולשפר את מצבם הכלכלי באמצעות שילובם המוצלח בעבודה או הגדלת היקף המשרה. כל עוד הכספים הללו חשופים לעיקול, לשעבוד או להעברה בעקבות חובות, עלול עיקולם להגדיל את סך חובותיו של ההורה העצמאי, שהסתמך על ההחזר הצפוי, ואף להעמיק את תלותו בקצבאות – בניגוד לתכליתה המוצהרת של התוכנית, ותוך פגיעה בזכותם לשוויון הזדמנויות חברתי ותעסוקתי. לפיכך מוצע לקבוע כי כספים הניתנים להורה עצמאי מכוח חוק הסיוע, ממשד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל תכנית סיוע להורים יחידים לעידוד עבודה או לימודים, או מכוח החלטת הממשלה לא יהיו ניתנים להעברה, לערבות או לעיקול.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת מירב בן ארי וקבוצת חברי הכנסת (פ/5879/20) ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/486/23).

הצעת החוק זהה לפ/486/23 ולא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.